

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sponsalia Et Matrimonium

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

Sectio III. De Matrimoniorum Impedimentis in genere, & quibusdam in specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75229)

SECTIO III.

De Matrimoniorum Impedimentis in genere, & quibusdam in specie.

UT sanctior, firmior, & Reip. utilior foret conjunctio maris, & femine ad generationem proles, Jura merito voluerunt, eam non temere, sed maximo delectu, & circumspectione iniri. Quare ut temeritatem, & inconsiderantiam hominum cæ-

cam refranaret Ecclesia, non pauca conjugiorum obstacula, seu, ut vocant, Impedimenta ipsa posuit, alia per Legem naturalem, vel Divinam jam antè posita promulgavit. Sit ergo

§. I.

De Matrimonij Impedimentis in genere.

SUMMARIUM.

354. Quid sit Impedimentum Matrimonij?
 355. 356. Quotuplicis generis?
 357. An in Ecclesia sit potestas inducendi Impedimenta Matrimoniorum?
 358. Respondetur affirmative ex certa Catholicorum doctrina.
 359. Solvantur opposita.
 360. Quibus competat potestas inducendi Impedimenta Matrimoniorum? An Episcopis?
 361. Resolvitur negativa.
 362. Saltem quoad Impedimenta Dirimentia.
 363. Respondetur ad Argumenta contraria.
 364. An Princeps Secularis subditis suis fidelibus statuere Matrimonij Impedimenta possit?
 365. Respondetur non posse.
 366. Solvantur Objectiones.
 367. An impedimenta hujusmodi introducere possint Principes bisideles respectu subditorum suorum infidelium?
 368. 369. Vel fidelium?
 370. An per consuetudinem illa induci possint? Prima sententia.

371. Secunda.
 372. Tertia.
 373. Solvantur Argumenta prima.
 374. Respondetur ad Argumenta secunda.
 375. 376. 377. Quibus Legibus, & Impedimentis Nuptialibus teneantur?
 378. An valida sint conjugia Hæreticorum, que ipsi cum Impedimento Juris Ecclesiastici incurrunt? Prima sententia negans.
 379. Secunda affirmans.
 380. Respondetur ad Argumenta prioris sententiæ.
 381. Utrum Pontifex Impedimentum dirimens statuere possit etiam inter duas privatas personas?
 382. An possit aliquem reddere perpetuò inhabilem ad Matrimonium?
 383. An causa justa desideretur ad Impedimentum aliquod inducendum?

354. **Q**Uæritur I. Quid sint, & quotuplicis generis sint Impedimenta Matrimoniorum? *Id est*, Impedimentum quasi Pedum tenimentum ex sua origine obstaculum dicitur, quo quis impeditur, ne progredi, vel transire possit, quò vult. Et ob hanc causam in exercitu sarcinæ, curus, vehicula, & alia involucra dicuntur Impedimenta, quòd militum concitato cursu, & velocitati obstant. Clericat. de Sac. matr. decis. 18. n. 3. Magnif. P. Schmier p. 3. de Impedim. matr. c. 1. n. 1. Juxta hanc motionem Impedimentum Matrimonij in genere describi potest, quòd sit obstaculum morale, seu inhabilitas, faciens, ut Matrimonium pro desiderio, & voluntate contrahi nequeat. Sicut enim in alijs Contractibus, ita & multo magis, cum sanctior, & firmior esse debeat, in Matrimoniali Contractu aliqua inveniuntur obstacula, quæ aliquando ab illo contrahendo omnino removent, aliquando saltem retardant.

Sunt autem duplicis generis Impedimenta Matrimoniorum: nam alia sunt Impedimenta tantum; quia solum obstant nuptiarum justitiæ, & honestati, cum efficiant, ut illicitè contrahantur. Alia verò sunt, & appellantur Dirimentia; quia obstant etiam illarum valori, & faciunt, ut cum eorum uno contractæ non solum illicitæ, sed etiam invalidæ sint. Istorum, seu Dirimentium septendecim omnino enumerantur, & memoriæ gratiâ in quatuor sequentes Versus coguntur.

Error, Religio, triplex Cognatio, Crimen,
 Culsus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen,
 Honestas.
 Raptus, Clandestina fides, Imposcendum,
 Aetas, Affines solvunt Sponsalia cuncta.

Quibus Versibus ut Impedimenta Dirimentia omnia comprehendantur, sub Impedimento Erroris intelligi debet non tantum

tum ille Error, qui versatur circa Personam contrahentis substantiam, ut loquuntur Philosophi, sive individuum, sed etiam ille, qui contingit circa alterius contrahentium conditionem servilem.

356 Priorum, seu *Impedientium* aliqui duodecim omnino referunt; alij verò, nec male, illa complectuntur Quinario, in hunc Versum redacto:

Interdico, Dies, Votum, Sponsalia, Crimen.

Addunt nonnulli sextum, videlicet Catechismum, an rectè, dicitur *Tit. 16.* Non est animus hoc Titulo de omnibus singillatim agere, sed solum de Impedimento Erroris, & Vis, seu Metus: de Publica Honestate actum est à n. 96. reliqua suis quodque Titulis servabuntur.

357 *Queritur 2.* An in Ecclesia sit potestas inducendi Impedimenta Matrimonij Impedientia, & Dirimentia? Dubitabant non pauci ante Tridentinum: imò ex ipsis laudati Concilij Patribus quadraginta omnino Episcopi, alique non pauci DD. fuerunt, qui initio putabant, in Ecclesia non esse Potestatem constituendi hujusmodi Impedimenta, Et videtur hoc etiam probare Ratio: quia Matrimonium fidelium defacto est unum ex septem novæ Legis Sacramentis; Ecclesia autem, sicut novum aliquod Sacramentum instituire nequit, ita nec potest à Christo instituta circa materiam, & formam immutare. Ergo neque in Matrimonio istud poterit mutaretur autem in hoc Materia, & Forma, si induceretur ab Ecclesia Impedimentum aliquod dirimens Matrimonium, quod initio, cum elevabatur à Christo ad dignitatem Sacramenti, illud non dirimebat; quia tunc mutaretur Contractus, qui est Materia, & Forma hujus Sacramenti, ergo &c. *Confirm.* non potest Ecclesia facere, ut panis, & vinum, quæ defacto sunt materia Sacramenti Eucharistie apta, imposterum non sint materia apta ejusdem Sacramenti; aut ut verba, *Hoc est Corpus meum, hic est Sanguis Sc.* quæ defacto sunt forma illius, ejusdem non amplius sint forma: & sic de cæteris Sacramentis. Ergo nec in potestate Ecclesiæ est facere, ut persona v. g. servilis, aut in conjugis mortem machinata, quæ ad contrahendum Matrimonium antea erat habilis, deinceps non amplius habilis sit, aut ut consensus, seu contractus clandestinus, qui ante legitimus, & sufficiens erat, jam non sit legitimus, & sufficiens.

358 Verùm his non obstantibus, est inconvulsa Catholica veritas, & firma fide teneri debet, quòd in Ecclesiæ potestate sit inducere Impedimenta, non tantum Impedientia, sed etiam dirimentia Matrimonium. Patet ex *Trid. sess. 24. can. 4. de Sacram. Matr.* ubi, S. Concilij istius Patres, *Si quis, inquit, dixerit Ecclesiam non potuisse con-*

stituere impedimenta Matrimoniorum dirimentia, vel in ijs constituendis errasse, anathema sit. *Conf. 1.* ex antiquissima praxi, & usu Ecclesiæ, quæ constat ab eadem irritatum Matrimonium gravi, & injustè incusso metu extortum *arg. c. cum locum 14. & c. veniens 15. Sc. h. tit.* contractum inter eos, qui in alterius conjugis mortem sunt machinati *can. si quis vivente 5. caus. 31. q. 1. c. super eo 3. de eo, qui duxit Sc.* contractum inter Servum, & liberum ignorantem conditionem servilem illius *c. proposuit 2. & c. fin. de conjug. serv.* contractum sine Parocho, & testibus clandestinè. *Sess. 24. cit. c. 1. §. qui aliter de reform. matrim. Conf. 2.* Christus, dum Matrimonij contractum elevavit ad rationem, & dignitatem Sacramenti, non mutavit Contractum, sed statuit, ut is, qui inter homines legitimus est, seu secundum Leges humanas validè initus, inter fideles deinceps foret Sacramentum. Igitur sicut Ecclesia, quando id ad Reip. Christianæ bonum, & rectam fidelium gubernationem expedire videbitur, in cæteris Contractibus certam formam, & solennitates constituere, & ad eos celebrandos personas contrahentium habilitare, vel inhabilitare potest, ita etiam potest in Contractu Matrimonij.

Ex quo patet ad Rationem dubitandi; nam Ecclesia, dum certam formam, & solennitates constituit Matrimonio, & alias quidem personas habiles ad id contrahendum, alias verò inhabiles facit, non mutat materiam, & formam Sacramenti à Christo constitutum, sed tantum facit, ut Contractus, qui antea fuit legitimus, deinceps talis non amplius sit; instituit autem Christus Matrimonij Sacramentum sub ratione generica Contractus legitimi: quinam verò talis sit, reliquit arbitrio Ecclesiæ. *Ad Conf.* negatur paritas; nam in Eucharistia, & alijs Sacramentis Christus materiam, & formam Sacramenti constituit determinatam in ratione sua specifica, in matrimonio verò tantum sub ratione generica Contractus legitimi. Imò Argumentum hoc potius confirmat responsionem datam; nemo enim diceret, quòd materiam Eucharistie mutet is, qui corrumpit panem, & vinum. Igitur nec Ecclesia dici debet propriè mutare materiam, & formam Sacramenti Matrimonij, dum Impedimenta aliqua inducendo facit, ut Contractus, qui antea legitimus fuit, jam non sit legitimus.

Queritur 3. Quibus in Ecclesia, competat potestas introducendi Impedimenta impedientia, vel dirimentia? *Certum est* apud omnes Catholicos post Tridentinum, quòd hæc potestas competat Summo Pontifici; nam ita monstrant Constitutiones Apostolicæ, Conciliorum, Oecumenicorum Decreta, & perantiqua, ac universalis Ecclesiæ consuetudo,

Dubium est de Episcopis, aliisque Prælati Jurisdictionem quasi Episcopalem in certi territorij Clerum, ac populum obtinentibus? Ratio dubitandi est; quia quod Papa potest in toto Orbe Christiano, hoc isti possunt in sua quisque Diocesi, præter ea, quæ Summo Pontifici specialiter sunt reservata, ut Regula instar statuunt Abulens. in Matth. c. 16. q. 87. Sot. l. 10. de Just. q. 1. art. 3. Gambarà de Offic. Legat. l. 10. à n. 466. atqui nusquam reperitur expressum, quod Papa potestatem istam Episcopis, & Prælati inferioribus ademerit, & sibi reservaverit, ergo &c. Conf. Quia Impedimenta quadam, etiam irritantia, olim ab Episcopis, & Concilijs Provincialibus, vel Nationalibus introducta sunt, ut testis est Pontius l. 2. de Matr. c. 2. n. 12.

361 Sed dicendum, potestatem istam inducendi saltem Impedimenta dirimentia competere soli Summo Pontifici, non verò Episcopis, vel alijs Prælati inferioribus. Ita Covar. p. 2. c. 6. §. 10. n. 16. Sanch. l. 7. de Matr. D. 1. n. 10. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 1. n. 2. Perez de Matr. D. 21. sect. 5. n. 7. Pagn. in c. perniciosam 1. de offic. Ord. n. 63. Pal. tr. 28. D. 4. p. 1. n. 2. Card. de Lug. l. 1. respons. mor. dub. 45. à n. 1. Gobat. Theol. Exper. tr. 9. n. 19. Clericat. de Sacram. Matr. decis. 18. n. 22. Pirh. hic n. 149. König n. 125. Wiest. n. 182. Magnif. P. Schmier p. 3. de Imped. Matr. c. 1. n. 9. & duob. seqq. Ratio est; quia si Episcopi, aliique inferiores Prælati haberent potestatem inducendi Impedimenta dirimentia Matrimonij, potestas hæc ipsis competeret vel ex sua Ordinatione, vel ex concessione Pontificis, vel ex dispositione Juris. Non ex Ordinatione sua; quia vi istius præcisè nullam actualem Jurisdictionem in aliquo territorio, vel subditos habent, ut patet in Episcopis merè Titularibus: non ex concessione Pontificis; quia nusquam legitur, quod unquam hæc potestas à Papa sit concessa Episcopis: non denique ex dispositione Juris; quia nullus extat in Jure textus, ex quo tam insignis potestas in Episcopos fuerit transfusa: imò ob rei gravitatem non expediebat eam in hos transfundi, cum alias constet, quod causas graviore sibi reservet Pontifex.

362 Dixi, Impedimenta saltem dirimentia; nam quoad Impedientia non dubitat Clericat. l. cit. n. 13. quin potestas illa statuendi Episcopis competat: cujus ratio assignari potest. 1. Quia prohibitio Matrimonij citra irritationem non videtur esse una ex causis majoribus. 2. Quia Superior quilibet frequenter ex alia causa potest illicitum reddere, quod alias erat licitum. 3. Quia Ecclesie vetitum numeratur inter impedimenta impediencia, cum tamen etiam Episcopis liceat Matrimonium ex causa aliquibus interdiceret, ut infra Tit. 16. dicetur.

Ad Rationem dubitandi, Regulam illam, nisi variè limitetur, omnino falsam esse præter alios pronuntiat Suar. l. 6. de Legib. c. 14. n. 6. & multis probat Fagnan. l. cit. n. 29. cum enim Episcopi à Romano Pont. non in potestatis plenitudinem, sed in partem sollicitudinis vocentur, potius vera est Regula contraria, videlicet Episcopos quoad actus Jurisdictionis plus non posse, quam quod ipsis conceditur à Pontifice. Ad Conf. Idem Pontius l. cit. faretur aliqua ex impedimentis Episcoporum, & Conciliorum Provincialium, vel Nationalium autoritate introductis, à Sede Apostolica fuisse rejecta, & explosa, alia verò, ejusdem Summæ Sedis autoritate, vel ratificatione accedente, constituta, & approbata: quo modo Impedimenta Matrimonij Dirimentia induci posse, in dubium nemo vocat.

Quæritur 4. An Princeps, seu Magistratus Sæcularis, saltem is, qui habet potestatem absolutam ferendi Leges, suis subditis fidelibus statuere Matrimonij impedimenta possit? Videtur posse. 1. quia Matrimonium est contractus Civilis. igitur non minus, quam alij Contractus potestati Politicæ, & Sæculari subjectus est. 2. Ad potestatem Regiam, & Principis cujusque supremi pertinet providere ea, quæ ad tranquillitatem, & bonum Reip. tuendum pertinent. atqui ad hoc tuendum aliquando pertinet introduci Impedimenta, vi quorum aliqua personæ, quæ prius poterant contrahere Matrimonium, deinceps non amplius possint, igitur eo casu, quo bonum, & tranquillitas Reip. hoc ita exigit, à Principe, vel Magistratu Sæculari introduci Impedimenta hujusmodi poterunt. 3. Si esset aliqua ratio, ob quam Princeps Sæcularis circa Matrimoniorum Impedimenta nihil posset statuere quoad fideles subditos, esset, quia inter hos contractum est Sacramentum. atqui hoc obesse non debet; quia simul est Contractus Civilis, quo per Politicam, & Sæcularem potestatem immutato, definit esse materia Sacramenti, ut dictum est n. 357. 4. Si ratio Sacramenti obstarer, neque Pontifex hujusmodi Impedimenta posset introducere; nam Sacramenta sunt Juris Divini, circa quod potestas inferior nihil potest. Potest autem Pontifex hujusmodi Impedimenta inducere; quia hæc ejus potestas confurgit solum ex ratione contractus humani, quem dum facit non amplius esse legitimum, facit, ut non amplius sit materia Sacramenti, ergo &c.

Sed his non obstantibus, dicendum omnino est, post elevationem Matrimonij ad dignitatem Sacramenti à Christo factam, impedimenta Nuptiarum, quæ valori, & honestati illarum obstant, pro fidelibus per Principes, & Magistratum quemcunque Sæcularem induci non posse. Ita Ant. de Butrio in c. 1. b. tit. n. 12. Abb. ibid. n. 9. Alex.

Alex. de Nevo n. 21 Prapost. n. 7. Felin. n. 10. Sylv. V. Matrimonium 8. q. 8. dist. 1. Tabien. V. Impedimentum imped. 6. n. 1. Turrecr. in cau. 1. caus. 30. q. 3. art. 6. ad 1. Gaeta in cau. ad limina 7. caus. cit. q. 1. §. 4. n. 299. & seqq. Sot. in 4. dist. 42. q. 2. art. 2. ad 2. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 6. §. 10. n. 30. Cavall. opin. comm. contr. comm. q. 58. n. 10. Bellarm. l. 1. de Matr. c. 32. Pont. l. 6. de Matr. c. 2. n. 3. Pal. tr. 28. D. 4. p. 1. n. 3. Fagnan. in c. utrum 1. n. 22. de cognat. spirit. Pirh. hic n. 150. König n. 93. & 125. Wiest. n. 180. Magnif. P. Schmier p. 3. de Imped. Matr. c. 1. n. 7. & 8. Consentit S. Thom. in 4. dist. 42. q. 2. art. 2. ad 4. ubi differre ait: *Prohibitio Legis humane non sufficit. ad Impedimentum Matrimonij, nisi interveniat auctoritas Ecclesie, que idem etiam interdicit. Rationem dat; quia Sacramenta Ecclesie, quale etiam est Matrimonium, humanis Legibus non subdantur. Quod confirmatur 1. quia Matrimonium fidelium per hoc ipsum, quodd elevatum sit ad dignitatem Sacramenti, caput esse Contractus facer, & Spirituales, ac proinde subiectus soli potestati Ecclesiasticæ, & extractus ex potestate Sæculari. Conf. 2. Plus est Matrimonij inter fideles contrahendis ponere Leges, & constituere impedimenta, quam cognoscere de causis Matrimonialibus inter fideles exortis. atqui Curia Sæcularis de his causis, quia Spirituales sunt, nequit cognoscere, ut patet ex c. tuam 3. de ordin. cognit. c. causam 7. qui fil. legit. & Trid. sess. 24. can. 12. de Sac. Matr. ergo multo minus ijs contrahendis Leges ponere, & Impedimenta potest statuere, cum recepta, & Magistralis sit Regula: Cujus quis in aliqua materia non fortitur forum, ejus etiam Legibus non ligatur arg. c. fin. de Const. in 6. & l. fin. ff. de Jurisdic.*

Neque contrarium probant Argumenta opposita. Ad 1. Id procedit de Matrimonio ante elevationem ad dignitatem Sacramenti: ex quo non sequitur, quodd etiam post illam subiectum potestati Sæculari maneat, sed potius contrarium; nam sicut persona Clerici, aut Religiosi, licet ante Ordinationem, & Professionem Religiosam subiecta fuerit Principi, & Magistrarui Sæculari, post illam tamen à Jurisdictione illius eximitur, ita etiam Matrimonium, quamvis ante elevationem ad Sacramentum fuerit Contractus Civilis, & propterea sub dispositione potestatis Sæcularis, post illam tamen ista circa illud Legali, aut alia ordinatione decernere nil amplius poterit. Ad 2. Satis provifum est bono publico, quodd potestas Impedimenta hæc inducendi sit data Ecclesie. Ad 3. Patet ex responsione ad 1. quia scilicet Contractus Matrimonialis, qui antea Civilis duntaxat fuit, per elevationem Spiritualis effectus est. Ad 4. Pontifici Christus con-

cessit potestatem decernendi qualitatem Contractus, ut hic ad conficiendum valide Matrimonium habeatur legitimus, quam non legitur concessisse Principi Sæculari.

Quaritur §. An Impedimenta Matrimonij dirimentia introducere valeant Principes, & similes Magistratus infideles. Certum est, illa statui ab his posse pro subditis suis infidelibus. Ita S. Thom. in 4. dist. 39. q. un. art. 2. ad 3. Navar. Man. c. 22. n. 48. Henriq. l. 12. c. 1. n. 4. Sanch. Libr. 7. de Matr. D. 3. n. 5. Conink D. 30. dub. 1. n. 7. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 1. n. 2. Pal. tr. 28. D. 4. p. 1. n. 4. Wiest. hic n. 177. & hoc teste aliorum communis sententia, Ratio est expedita; quia Matrimonia Infidelium non sunt Sacramentum, sed Contractus merè Civilis. igitur sicut infideles potestati Legislativæ suorum Principum, ac Magistratum subiecti sunt quoad alios Contractus, ita etiam quoad Matrimonium; poterunt proinde isti, si ita bonum Reip. commune videatur exigere, certam formam, & solemnitates Matrimonij illorum præscribere, eosque ad ea contrahenda habilitare, vel inhabilitare. Idem ex eadem ratione dici debet de Principibus fidelibus, si subditos aliquos infideles habeant, ut cum communi notat Sanch. l. c. n. 8.

Controversia est, an Princeps infidelis ejusmodi Impedimenta statuere possit etiam pro subditis suis fidelibus? Affirmant Sanch. D. 3. cit. n. 7. Conink n. 7. cit. Perez de Matr. D. 21. sess. 5. n. 3. & probare hoc etiam videtur ratio: quia Leges, quibus hujusmodi Impedimenta inducuntur, si iustam habeant causam, sunt iustæ, & procedunt ab habente potestatem ejusmodi Impedimenta inducendi; igitur tenebunt quoscunque Principis talis subditos. Conf. Princeps Infidelis hujusmodi impedimenta statuere potest saltem quoad subditos suos infideles. igitur nisi potestas ista aliqua Legge restricta sit, se extendet etiam ad subditos suos fideles: non patet autem restrictam esse Legge Divina, & Ecclesiasticâ, quâ sibi Ecclesia facultatem de nuptiali contractu disponendi reservavit, non ligantur; quia Ecclesiam per Baptismum ingressi non sunt; ergo &c.

Sed melius negatur, quodd Princeps infidelis potestatem hujusmodi respectu fidelium, Jurisdictioni ipsius temporali subjectorum, habeat, prout hoc etiam negant, Sot. in 4. dist. 42. q. 2. art. 2. Hurtad. de Matr. D. 12. n. 2. Pont. l. 6. c. 2. à n. 3. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 1. n. 3. Pal. tr. 28. D. 4. p. 1. n. 3. Pirh. hic n. 151. Wiest. n. 175. Magnif. P. Schmier p. 3. de Imped. Matr. c. 1. n. 20. & 21. Ratio est; quia fideles, sicut in cæteris ad Spiritualem animæ salutem ordinatis, sic etiam in contrahendis Matrimonij adstringuntur Legibus Ecclesiasticis, ut conjugia illorum, si ab ipsis quo-

quoque in loco degant, contra SS. Canones inita sint, valore careant, & contra valeant, si secundum eos coaluere. Unde consequens est, quod non afficiantur Impedimentis Nuptialibus, promulgatis à Principe Infideli; quia aliàs iste irritare posset conjugia fidelium inita secundum SS. Canones, & contra valida declarare, quæ contra SS. Canones cum clausula irritante promulgatos, inivère: & sic circa conjugia fidelium, subjectorum temporali Jurisdictioni Principum infidelium, major esset iutorum potestas, quàm Ecclesiæ.

Argumentum in contrarium allatum, & ejus Confirmatio solvuntur ex dictis; quia nuptialis fidelium Contractus ipsa illius ad Sacramentalem statum elevatione potestati Principis infidelis, Impedimenta proponentis, subtrahit, & Ecclesiæ subjectus est.

370 Queritur 6. An etiam per consuetudinem possint introduci Impedimenta Matrimonium? Triplex maxime Sententia est. Prima absolute vim istam negat consuetudini. Ita Gloss. *in c. 1. de cognat. Spirit.* Innoc. *in c. super eo 3. eod. n. 1.* Joan. Andr. *in c. quod super 5. de Consang. in fin. Ancharan. ibid. in. Tabiena V. Impedimentum 1. in commun. q. 4. n. 5. Gaëta repet. eam, ad Limina 30 q. 1. §. 4. n. 269.* & alij apud Sanch. *l. 7. de Matr. D. 4. n. 10.* Fundatur: Quia si consuetudo haberet vim introducendi nova ejusmodi Impedimenta, etiam haberet vim abrogandi ab Ecclesia jam constituta, atqui per consuetudinem Impedimentum aliquod ab Ecclesia constitutum abrogari non potest, prout sumitur ex *c. quod super cit.* ubi consuetudo, permittens conjugium intra Gradus Jure prohibitos, tanquam corruptela, diserte reprobatur. Conf. Quia potestas constituendi Impedimenta Matrimonij est Sedi Apostolicæ reservata.

371 Secunda Sententia ad consuetudinem, ut Impedimentum conjugiorum valori obstat, induci ab ea possit, requirit, ut hujusmodi consuetudo expresse sit approbata à Summo Pontifice. Ita Hoff. *in c. quod super cit. in fin. juncto c. super eo n. 5. Rosell. V. Impedimentum Imped. 1. n. 7. Sylv. V. Matrimonium 2. q. 3. in fin. Pont. l. 6. de Matr. c. 6. n. 6. Fagnan. in c. Utrum autem 1. de cognat. Spirit. n. 18. Pirh. tit. eod. n. 10. §. 11.* Fundamentum hujus sententiæ est 1. quia consuetudo, quæ reddit fideles inhabiles ad contrahendum sine approbatione Pontificis, nec est rationalis, nec legitime præscripta. Non rationalis; quia *c. de Francia 1. b. tit.* à Jure specialiter reprobatur: non legitime præscripta; quia inter ea, quæ requiruntur ad hoc, ut consuetudo legitime præscripta dicatur, præcipuum est, ut inducta fuerit sciente, & patiente, imò approbante Principe, qui Jus condere in illis potest. 2. Quia eadem potestas requi-

ritur in abrogatione Legis, quæ in constitutione ejusdem arg. *c. cum jam dudum 18. de Preb. §. Dignus.* atqui Lege per Summum Pontificem approbata, imò Divina, & Naturali quilibet Matrimonij ineundi capax est, quem SS. Canones habilem esse agnoscunt, ergo ut abrogetur hæc Lex, & persona aliqua ex habili fiat inhabilis, pariter autoritas, & approbatio Summi Pontificis requiretur. 3. *c. super eo cit. & c. quod dilectio 9. de Consang. §. Affinit.* allegatæ consuetudines ab Alexandro, & Cælestino, utroq; ejus nominis III. expresse sunt approbatæ, eaque approbatione transierunt in naturam Constitutionis.

Tertia denique, & communior Sententia est, quæ consuetudini, etiam non specialiter approbatæ à Papa, modò rationalis, & legitime præscripta sit, tribuit vim introducendi nova ejusmodi Impedimenta conjugiorum. Ita Navarr. *Man. c. 22. n. 83. Suar. de LL. l. 7. c. 19. n. 26. Sanch. l. 7. de Matr. D. 4. n. 11. Tann. D. 2. de Matr. q. 4. dub. 1. n. ult. Pal. tr. 3. D. 3. p. 4. §. 2. n. 11. & tr. 28. D. 4. p. 1. n. 5. Perez D. 21. sect. 6. n. 5. Gonzal. in c. 1. b. tit. n. 22. Gobat. Theol. Experim. tr. 9. n. 25. Clericat. de sac. Matr. decis. 18. n. 21. Wiest. hic n. 186. Magnif. P. Schmier p. 3. de Imped. Matr. c. 1. n. 12. §. seqq.* Colligitur ex *c. super eo cit.* ubi, an personæ aliquæ conjungi valeant, aut secus, jubetur inquiri consuetudo Metropolitanæ, & aliarum vicinarum Ecclesiarum, quæ viget, neque requiritur, ut ista à Sede Apostolica sit approbata. Ratio est; quia generalis est Regula, sumpta ex *c. fin. de consuet.* quod consuetudine novum Jus induci, & antiquum abrogari possit, si illa sit legitime præscripta, & rationi consona. potest autem consuetudo, quæ introducuntur Impedimenta Matrimoniorum, esse rationalis, & habere requisita consuetudinis legitime præscriptæ, ergo &c. Conf. à pari nam passim receptum est apud DD. quod consuetudine induci possit novum Festum, jejunium, aut inhabilitas ad Beneficium: cur non etiam per eam induci possint nov. Impedimenta, conjugiorum valori obstantia, præsertim cum multi dicant, Impedimentum Disparitatis Culius defacto sic introductum esse.

Ad Argumentum primæ Sententiæ, 373 n. 170. allatum dico, Sequelam non difficulter concedi à Sanch. *D. 4. cit. n. 14.* & alijs plurimis per hunc *cit.* & merito, n. m. ejusmodi Impedimenta tolli possunt, imò aliqua sublata, aut restricta defacto sunt per Legem Ecclesiasticam, ut videre est in Impedimento Consanguinitatis & Affinitatis, quod antiquo Jure extendebatur ad septimum, nunc ad quartum gradum juxta *c. non debet 8. de consang.* item in Impedimento publicæ honestatis, quod an-

te Trid. ad quartum gradum se porrigebat, & oriebatur etiam ex Sponsalibus de futuro invalidis, nunc ex validis tantum oritur, & primo gradu concluditur juxta Decretum laudati Concilij *sess. 24. c. 3. de reform. Matr.* atqui eadem causa, & circumstantia, quæ rationabilem possunt facere Legem Ecclesiasticam, etiam rationabilem possunt facere consuetudinem, ut rectè Sylv. *V. consuetudo q. 1. n. 2.* Roch. de Curte *tr. de consuet. sect. 2. n. 15.* & alij notant. *Neque obstat textus c. quod super in contrarium allegati; nam ut Pal. §. 2. cit. n. 5.* Gonzal. *ibid. n. 2.* & alij explicant, textus ille intelligendus est de consuetudine, quæ vel irrationabilis est, vel non est legitime præscripta: non verò de ea, quæ rationalis, & legitime præscripta est; nam hæc vim Legis habet, & pro Lege suscipitur. *Ad Conf. Reservatio illa solum excludit potestatem Legislativam Sæcularem, & Ecclesiasticam, Papali inferiorem, non verò consuetudinem rationabilem, & legitime præscriptam; nam huic vis illa satis tribuitur per c. fin. cit.* Imò cum vim suam omnem habeat à consensu Legali Pontificis, reservationem istam confirmat, cum adhuc verum sit, quòd Impedimenta Matrimoniorum dirimentia constituantur à solo Pontifice.

874 Argumenta secundæ sententiæ n. 371. relata similiter Sententiæ nostræ non obfunt. *Ad 1.* Ut consuetudo talis sit rationalis, sufficit, si similes circumstantiæ concurrant, quæ sufficerent ad novum Impedimentum statuendum per Legem: & tunc si accedat diuturnitas temporis, & frequentia requisita actuum, aderit etiam consensus, & approbatio Summi Pontificis, non quidem specialis (nam hic nullo Jure requiritur) sed generalis, quæ consuetudini generaliter vim Legis constituendæ, & abrogandæ dedit. *Ad 2.* Id nimium probat; probaret enim, quòd sicut Lex quælibet expressa Legislatoris voluntate statuitur, ita eadem voluntas intervenire debeat, ut per consuetudinem abrogetur. *Ad 3.* in c. cit. & consuetudinibus ibidem allegatis non intervenit specialis consensus; quia Matrimonia, secundum ipsas ante approbationem laudatorum Pontificum contracta, ab his pro validis reputantur.

875 Quæritur 7. Quinam Legibus, & Impedimentis Nuptialibus ligentur? *1.* distinguendo inter Impedimenta; nam Impedimentis, quæ Jure Divino, & Naturali inducta sunt, afficiuntur omnes planè homines. Res est explorata; nam ab observatione Legis Divinæ, & Naturalis nemo omnino, qui sit rationis compos, excipitur. *Et hinc sequitur, etsi apud aliquam Gentem Infidelium consuetudo sit, ut jungatur Matrimonio pater cum filia, mater cum filio &c. dissolvenda esse hujusmodi Matrimonia,*

si ita juncti ad Fidem Christianam transeant; quia nulla Lex humana, vel consuetudo prævalere adversus Legem Divinam, vel Naturalem potest.

Impedimentis, quæ introducta sunt solo Jure Ecclesiastico, afficiuntur soli fideles, seu Baptizati, iique omnes, ubicunque degant, non verò etiam infideles. Ita Sor. in 4. *dist. 42. q. 2. art. 2.* Tann. *D. 2. de Matr. q. 4. dub. 1. n. 20.* Sanch. *l. 7. de Matr. D. 1. n. 3.* Pont. *l. 7. de Matr. c. 1. n. 7.* Laym. *l. 5. tr. 10. p. 4. c. 1. n. 3.* Pal. *tr. 28. D. 4. p. 1. n. 3.* Pirh. *hic n. 149.* Wiest. *n. 175.* Ratio de fidelibus est; quia Pontificis Jurisdictio Spiritualis diffusa per Orbem universum est, & subiectos sibi habet fideles omnes, ut circa alia, ita circa Matrimonium. De Infidelibus patet; quia cum Ecclesiam per Baptismi januam nondum ingressi sint, Constitutionibus Canonis non arctantur *arg. c. gaudemus 8. de Divort.* Hinc de illis Apostolus. *Quid mihi, inquit, de ijs, qui foris sunt, judicare. 1. Corinth. 5. v. 12.*

Excipitur, nisi ejusmodi infideles degant in Territorio Ecclesiæ temporali; nam his, tanquam subditis suis, Leges connubiales ferre, si velit, etiam Pontifex potest, ita, ut conjugia, ab iisdem contra hujusmodi Leges inita, viribus, & valore destituantur, ut rectè cum alijs Sanch. *D. 1. cit. n. 3.* Ratio est; quia in territorio Jurisdictioni suæ temporali subiecto potest Pontifex non minus, quam quod potest Rex in suo Regno, & Imperator in Imperio, atqui secundum dicta n. 367. Princeps non tantum infidelis, sed etiam fidelis potest pro subditis suis infidelibus statuere ejusmodi Impedimenta, ergo &c.

Dubium est de Hæreticis, an validè sint eorum conjugia, quæ ineunt cum Impedimento Juris merè Ecclesiastici, & in eorum terris non recepti? Negant Less. in *Auctar. l. 2. de præscript. cas. 1.* Busenbaum *Medull. l. 6. tr. 6. c. 3. dub. 1. in fin.* Gobat. *Theol. Experim. tr. 9. à n. 41. & Append. 15. à n. 88.* König *procem. Jur. Can. n. 9.* Magnif. P. Schmier *p. 3. de Imped. Matr. c. 1. n. 24.* pro qua sententia etiam P. Gobat. *l. cit. allegat judicium Facultatis Theologicæ Viennensis, quæ ad quæstionem ab Archiducali Regimine Austria 18. Maji 1655, de ijs sibi propositam respondit ea esse invalida.* *Fundamenta hujus sententiæ sunt. 1.* quia Hæretici hoc ipso, quòd Ecclesiam per Baptismum ingressi sint, subji-ciuntur Jurisdictioni illius, ejusque adstringuntur Legibus. igitur ipsorum conjugia, contra Legem Ecclesiæ irritantem contracta, non erunt minus invalida, quam invalida sint, si ejusmodi conjugia ineamur ab Orthodoxis. *2.* Si aliquid Hæreticos eximeret à Legibus Connubialibus Ecclesiæ, eximeret illos consuetudo Provinciarum ip-sis

fis contraria. Ista non eximit; quia eidem deest consensus Pontificis, ad quamlibet consuetudinem, ut illa adversus Legem Ecclesiæ prævalere possit, requisitus, cum utique præsumi nequeat, quod Pontifex illis, tanquam rebellibus subditis, in hoc favere voluerit, quippe qui poenâ potius digni sunt ob Legum istarum transgressionem.

3. Ut consuetudo Legi alicui deroget, debet tam ipsa, quam mores contrarij utentium esse rationabiles. Tales autem non sunt, quibus scienter contravenitur Constitutionibus Ecclesiasticis.

4. Si consuetudo Hæreticos eximeret à Legibus Connubialibus Ecclesiæ, eximeret eosdem etiam à cæteris Legibus ejusdem, quibus stabiliter contraveniunt.

5. Hoc modo valida fieri possent etiam Matrimonia, quæ incurrunt inter Apostatas à Religione, & Ordine, transseutes ad Hæreticos, & eas, quas vel ex Catholicis seduxerunt, vel ex A Catholicis assumpserunt.

6. S. Congregatio Cardd. Trid. Interpp. Episcopo Tricariensi Sedis Apostolicæ ad Belgas Legato 19. Jan. 1605. inter alia disertè rescripsit, Hæreticos quoque, ubi Decretum *Jess. 24. c. 1. de reform. Matr.* est publicatum, teneri talem formam observare; & propterea etiam ipsorum Matrimonia absque forma Concilij, quamvis coram Ministro Hæretico, vel Magistratu loci contracta, nulla, atque irrita esse. atqui nulla est ratio, cur potius irrita sint conjugia, ab Hæretico contracta contra Decretum *c. 1. cit.* quam contracta contra alias Sanctiones Ecclesiasticas, munitas clausula irritante, igitur etiam irrita erunt celebrata cum alio Impedimento Juris Ecclesiastici: Itaisti.

370. Contra proposita Hæreticorum conjugia valida esse, defendunt Petr. Marchant. *Tribun. Sacram. tom. 3. tr. 1. tit. 6. concl. 4.* Bonagraria *Suñ. qq. Regul. Discept. de Matr. Hæret. §. 8.* Henric. Mair *de Matr. Sacram. n. 67.* pro se allegans P. Simonem Felicem Moralis Theologiæ Doctorem eximium. Pro eorundem valore, teste Gobat *l. cit. n. 32.* non obscure stant Tann. *tom. 4. D. 8. q. 3. n. 122.* Laym. *l. 9. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 7.* Dicast. *de Matr. D. 3. dub. 10.* dum valida esse docent conjugia ab Hæreticis, absente loci Parocho Catholico, contracta. *Fundamentum* istorum DD. præcipuum, & ferè unicum est; quia, ut *suprà n. 372.* dictum est, consuetudine Sanctionibus Ecclesiæ Connubialibus quoad vim irritandi Matrimonium derogari potest, si conditiones, ad legitimam consuetudinem requisitas, habeat, atqui in nostro casu nulla conditio, ad legitimam consuetudinem requisita, deest: Nam 1. cum *actu frequenter* concurrat diuturnitas temporis; constat enim, quod integro Sæculo, imò longiori etiam tempore ejusmodi conjugia ab Hæreticis passim incurrunt absque ulla nul-

R. P. Schmalzgrueber L. IV.

litis existimatione, vel etiam suspicione, quippe quæ ipsi Catholici pro validis, & proles ex ipsis susceptas pro legitimis habent.

2. Non deest consensus Principis, seu Pontificis in hujusmodi consuetudinem; quia hic universaliter vim dedit consuetudini, ut per illam abrogari Leges Ecclesiasticæ possent: quare nisi constet de contraria voluntate Legislatoris Pontificis, vis consuetudinis etiam ad Matrimonia Hæreticorum, cum ejusmodi Impedimento contracta, sese extendet, & cons. habebitur consensus Legislatoris saltem Legalis.

3. Non deficit etiam *rationabilitas*; nam ut vis Canonum, hujusmodi Conjugia irritantium, & inde proveniens Matrimoniorum nullitas post continuatum tanto tempore non usum cesset, omnino expediens fuit, tum quia spectari non potest eorum Canonum observantia, tum verò maxime, quia illorum quoad vim irritandi cessatio plurimum confert ad conservationem pacis, & tranquillitatis publicæ inter Catholicos, & Heterodoxos, ipsorumque ad Ecclesiæ gremium faciliorem reductionem: quarum illa sæpe adduceretur in discrimen, & ista multò difficilior fieret, si ea, de quibus sermo est, conjugia pro incestis, & inutilibus, & proles, ex his procreatæ, pro Spurijs, & illegitimis, cons. etiam pro Officiorum publicorum, ac Beneficiorum incapacibus in Republica Christiana haberentur. Quare cum consuetudo ista omnia habeat, quæ ad legitime præscriptam consuetudinem requiruntur etiam ipsa vim consuetudinis legitime præscriptæ, & cons. Canones illos quoad irritationem conjugiorum istiusmodi abrogandi habebit. *Cons.* Ex praxi observata, dum ad Ecclesiæ gremium Palatinatus, & alia per Germaniam nostram Provincia reducebantur; non enim constat, quod defudantes in hoc negotio Clerici tum Sæculares, tum Regulares solliciti fuerint, aut multum laboraverint de Matrimonijs, cum aliquo ejusmodi Impedimento contractis, aut dissolvendis, aut impetrata de illis dispensatione renovandis, quamvis extra dubium sit, non pauca ab hujusmodi reductis cum tali Impedimento fuisse contracta, dum Lutheri, aut Calvini dogmata sectabantur. Ita hi posteriores non minus probabiliter, sed ita, ut P. Wiestner *hic n. 200.* cum utriusque opinionis fundamenta excussisset, nihil sit ausus decidere, sed Controversiæ istius decisionem Apostolicam expectandam judicet. Ego judico, non erraturum, qui valorem hujusmodi Matrimoniorum ex secundæ Sententiæ momentis sustineat.

Argumenta primæ Sententiæ non difficulter solutionem admittunt. *Ad 1.* Dicit potest, Legibus hujusmodi Connubialibus quoad vim irritandi conjugia, cum ejusmodi Impedimento contracta, derogatum esse per consuetudinem; nam, ut *n. L. 2.*

præc.

prec. dictum est, consuetudo hæc moribus, & usu ipsorum etiam Catholicorum firmata est, qui Conjugia sic contracta pro justis, & liberos ex ijs susceptos pro legitimis habent in Provincijs, in quibus Hæretici Catholicis permixti degunt. *Ad 2.* Ostensum est *n. prec.* in hoc casu non desiderari consensum saltem tacitum Principis, nempe Pontificis; quia hic per SS. Canones, dum consuetudinem rationabilem, & legitime præscriptam, etiam quæ Juri positivo derogat, generaliter approbant, satis habetur: unde cum non extet Constitutio Apostolica, quæ consuetudini, Sanctionibus Ecclesiæ Connubialibus deroganti, specialiter resistat, dicendum est, eundem Legalem consensum etiam extendi ad istam consuetudinem. Quod additur, Hæreticos potius poenâ ob Legum istarum transgressionem dignos esse, verum est; nam eam meretur pertinacia illorum, & inobedientia in Christi Vicarium: hoc tamen posito, etiam verum est, eodem miseratione non indignos esse, cum magnam partem hodie inculpabiliter ignorent se errare, & Ecclesiæ Jurisdictioni, ac Legibus subjectos esse. *Ad 3.* rationabilitas consuetudinis non debet desumi ex actibus, quibus inducitur; nam isti possunt etiam esse peccaminosi: sed aliæ circumstantiæ rationabilem illam facere possunt, maxime conducentia ad finem, & bonum publicum; sic autem, ut *n. prec.* dictum est, conducit consuetudo nullitatem conjugiorum, cum Impedimento Juris Ecclesiastici contractorum, tollens, cum, ut dixi multum conducat ad faciliorem Hæreticorum reductionem, & conservationem pacis, ac tranquillitatis publicæ. *Ad 4.* Impriis DD. qui Sententiam secundam defendunt, libenter concedunt, quod Hæretici scienter contrahendo Matrimonium cum Impedimento Juris Ecclesiastici peccent, sed tantum dicunt, Leges Connubiales hac consuetudine fuisse abrogatas quoad vim irritandi ejusmodi Conjugia contracta ab Hæreticis; & hoc non tam in favorem Hæreticorum, quam Catholicorum, cum per eam stabiliatur tranquillitas publica; & illorum ad Catholica Sacra reductio fiat expeditior. Deinde malè infertur ex consuetudine derogante Legibus Connubialibus, quod Sanctiones Canonice omnes per eam tolli possint; nam etsi primum concedant plurimi, alterum tamen omnes inficiantur: & meritò, cum nec Jus *c. cum non liceat 12. de Prescript.* nec ratio permittat, ullius consuetudinis, aut præscriptionis vi subditos ab Obedientia eximi, ne evacuatis Legibus, omnis disciplina evanescat, & Ecclesiastica, terrenaque Resp. in nihilum redigatur. *Ad 5.* Non est paritas: nam Matrimonia Apostatarum Sacerdotum, & Religiosorum valore destitui, omnium Orthodoxorum DD. constans, & certa doctrina est; neque enim

his suffragatur ulla consuetudo, sed potius hæc contra illorum valorem pugnat, cum ejusmodi Apostatarum conjugia, si ad gremium Ecclesiæ redeant, semper, itaque dissolvantur, ut non solum ipsi statim abstrahantur à consortio Uxorum; sed his quoque, si ad Catholica Sacra redeant, vel transeant, nova conjugia cum alijs viris permittantur, luculento indicio nullitatis Matrimoniorum antè cum Apostatis contractorum. *Ad 6.* Relata Cardinalium Declaratione, etiam si in forma Authentica exhiberetur, plus non evincitur, quam quod Decreto *Trid. c. 1. cit.* afficiantur etiam Hæretici in Provincijs, in quibus illud est publicatum: non verò probatur, quod per illud adempta sit consuetudini legitime præscriptæ vis derogandi ipsi, cum alijs Sanctionibus Canonice.

Quæritur 8. Utrum Pontifex inter duas privatas personas ex causa justa e. g. magnæ disparitatis inter contrahentes, vel timoris gravium discordiarum possit Matrimonium ita prohibere, ut Matrimonium, contra hujusmodi prohibitionem contractum, sit omnino irritum? Tangunt difficultatem hanc Navar. *l. 4. edit. 1. conf. 24. de Sponsal. & edit. 2. de Matrim. contr. interd. Eccl. conf. 1. & Henriq. l. 12. de Matr. c. 12. n. 1. junct. Comment. lit. C.* sed nihil decidunt. Sed difficultatem non video; nam si Pontifex potest ex justa causa reddere irritum Matrimonium inter omnes personas certi generis, ut inter omnes consanguineos usque ad quartum gradum, cur non poterit irritare inter duas privatas personas, ubi tam urgens fuerit causa, ut istud postulet? Quare judico dicendum, id omnino posse Pontificem. Ita Hofst. *Summ. tit. de Matr. contract. contr. interd. Eccl. fin. Felin. in c. ex parte n. 6. y. quartus casus de Constit. Paludan. in 4. disp. 34. q. 1. art. 1. n. 10. Sanch. l. 7. de Matr. D. 1. n. 7.* ubi præter alios allegat Additionatorem ad Navar. *conf. 1. cit.* dicentem, quod Pontifex sua ætate inhabilitavit Virum quendam Illustrissimum ad inendum Matrimonium cum certa fæmina; & iterum quendam alium, qui ut eluderet Sponsalia de futuro, super quibus lis pendebat, tentabat contrahere Matrimonium cum alia: & hoc ex causa, quod utroque casu gravia scandala non immeritò timerentur.

Gravior difficultas est, utrum Pontifex ex justa causa possit personam aliquam reddere perpetuò inhabilem ad Matrimonium, quæ Jure naturæ habilis erat? *Ratio dubitandi est;* quia talis persona cogeretur ad perpetuam continentiam, ad quam tamen absque proprio consensu nemo adstringi potest *can. integritas 13. caus. 32. q. 1.* item privaretur Matrimonio, quod tamen in remedium concupiscentiæ natura ipsa indulgit. Sed tenenda est sententia affirmativa cum Alex. de Nevo in *c. suas n.*

17. de Spons. duor. quem citat, & sequitur Sanch. D. 1. cit. n. 9. nam sic, ut ex Calderino refert Alex. de Nevo l. cit. Urbanus V. inhabilem ad Matrimonium ineundum reddidit Barnabonem Vicecomitem, & Dominum Mediolanensem, ac liberos ejus rebelles Ecclesie. Neque obstat Argumentum contrarium; nam etiam libertas cuiusvis à natura concessa est, & tamen ob culpam potest quis eam privari. Accedit; quia potestas Pontificis non est arctata ad sola impedimenta Matrimonij impedientia statuenda, sed ad dirimentia quoque extenditur. igitur sicut in gravissimi delicti poenam, ut factum est ob Incestum, potuit prohibere omnino Matrimonium, ita, ubi gravitas delicti id exigit, efficere potest, ut ab hujusmodi criminis reo initum sit omnino nullum.

387. Quæritur 9. An justa desideretur causa, ut Pontifex ritè, ac rectè valeat Impedimenta Matrimoniorum indicere? *Responsum.* Affirmativè: & quidem major causa ad sta-

tuendum Impedimentum Matrimoniorum dirimens, quam impediens tantum, cum gravius sit dirimere, quam simpliciter prohibere.

Difficultas est, an si Pontifex absque justa causa statuat Impedimentum aliquod, teneat factum, & Impedimentum ita constitutum effectum suum obtineat. Affirmant aliqui, quamvis admittant Pontificem tunc reum esse culpæ, ex ratione, quia Pontifex potest multa peccando efficere, quæ tamen teneant facta. Sed Sanch. D. 1. cit. n. 6. cum alijs à se cit. judicat ad valorem prohibitionis omnino desiderari justam causam. Rationem dat; quia Matrimonium est vinculum Jure naturali, & Divino inventum, ac omnibus permixtum, excepto saltem primo gradu consanguinitatis inter Ascendentes, & Descendentes. in ijs autem, quæ Juris naturæ sunt, vel Divini, disponere Pontifex sine justa causa nec licitè, nec validè potest, prout in dispensatione Voti, relaxatione Juramenti. &c.

S. II.

De Impedimento Vis, & Metus.

S U M M A R I U M.

384. Quid sit Vis, & Metus?
 385. Quam multipliciter dividatur?
 386. Quale impedimentum sit Metus?
 387. An ad irritandum Matrimonium sufficiat Metus Levis?
 388. Vel gravis illatus per causam necessariam?
 389. Aut per liberam quidem, sed justè?
 390. Ratio, quare justè incussus non dirimat Matrimonium.
 391. Casus, quibus metus censetur justè incussus.
 392. Hinc solus ille metus invalidat Matrimonium, qui gravis, & injustè incussus est.
 393. Corollaria inde deducta.
 394. Ratio irritandi Matrimonium ex ista causa.
 395. Requisita, ut propterea irritetur.
 396. 397. Et procedit, etiamsi metus non cogat ad contrahendum cum aliqua determinatè.
 398. An requiratur, ut sit incussus in finem ad contrahendum Matrimonium?
 399. Respondetur negativè.
 400. Corollaria.
 401. Solvuntur Argumenta contraria.
 402, 403, 404. Quid dicendum, quando unus metum infert, alius promittit liberationem à metu sub conditione nuptiarum?
 405. Ex quo Jure nullitas Matrimonij ob metum descendat?
 406. Respondetur descendere ex Jure positivo Ecclesiastico tantum.

407. Diluuntur Argumenta opposita.
 408. An Matrimonium, metu injustè incussus, extortum, sit irritum utroque foro?
 409. Defenditur sententia affirmans.
 410. Negantis fundamenta evertuntur.
 411. An Matrimonium metu contractum firmetur adjecto Juramento?
 412. Respondetur negativè.
 413. Solvuntur Objectiones.
 414. An firmetur per copulam subsequutam?
 415. Respondetur firmari, si libere admissa sit.
 416. Non verò si metu extorta.
 417. Corollarium.
 418. Dissolvuntur Argumenta opposita.
 419. An convalescat per diuturnam cohabitationem? Respondetur affirmativè.
 420. Quod locum habere etiam nunc post Trid. potest.
 421. Requisita ut locum habeat.
 422. An, qui metu extorsit Matrimonium, teneatur metu cessantè verè contrahere?
 423. Respondetur non teneri.
 424. Nisi casu, quo damnum illatum aliter reparari nequit.
 425. Objectiones solvuntur.
 426. An valida sint sponsalia metu extorta?
 427. Defenditur affirmativa.
 428. Respondetur ad opposita.
 429. Quomodo sit probandus metus?
 430. Regula circa hoc.
 431. Quid intelligatur per Metum cadentem in virum constantem?
 432. Quid faciendum, si omnibus consideratis, est dubium, an metus gravis sit?

384 **Q**uæritur 1. Quid sit Vis, & Metus? **1.** Vis, ut *Libr. 1. Tit. 40. n. 1.* ex Paulo Jcto eam descripsi, est majoris rei impetus, qui repellere non potest. Dividitur in Vim absolutam, & conditionalem. Absoluta liberum consensum omnino tollit; *Conditionalis* duntaxat minuit, dum involuntarium imperfectum, seu conditionatum admiscet. Hæc posterior, & Metus pro Synonymis, vel saltem connexis accipiuntur, prout fit *tit. de bis, quæ vi, metusve causæ sunt.* ubi idem, quod statuitur de vi, etiam statuitur de metu, & vicissim. *Rationem* dat Clericat, *de Sacr. Matr. decis. 27. n. 4.* quia Vis, & Metus sunt Correlativa, & quod de uno dicitur, etiam intelligitur de altero; Vis siquidem consistit in inferente Metum, & se habet per modum agentis; Metus autem stat in persona, cui Vis inferitur, & se habet per modum patientis.

385 Porro Metus, ut *Libr. 1. Tit. 40. n. 2.* explicavi multiplex est; nam *ratione causæ* dividitur in eum, qui inferitur à causa necessaria, & in eum qui inferitur à causa libera; *ratione modi* in eum, qui inferitur justè, & in eum, qui inferitur injustè; *ratione qualitatis* in Metum levem, & gravem: quod dupliciter fieri potest, scilicet vel directè, & animo extorquendi consensum à metum passò; vel indirectè, & ob aliam causam, ita tamen, ut metum passus ejus occasione metu se liberatus consensum præstet. *Recolantur dicta Tit. 40. cit. à n. 1.* quæ hic non vacat repetere.

386 **Q**uæritur 2. Quale Impedimentum sit Metus? **1.** Est Impedimentum dirimens, & quidem non infimi loci, prout constat ex *c. cum locum 14. c. veniens 15. c. consultationi 28. b. tit. & c. significavit 2. de eo, qui duxit* etc. ubi declaratur, Matrimonia, Metu inrita, esse nulla, & irrita. Et id quidem meritò; præterquam enim, quòd tale Matrimonium non significet voluntariam conjunctionem Christi cum Ecclesia (quam Sacramentum Matrimonij denotat) adversatur etiam bonis Matrimonij, ut bono prolis, cum propter displicentiam coactus non intendat procreationi prolis, & bono fidei conjugalis, cum propter invitas Nuptias conjuges facilè labantur in adulterium. *Engl. hic. §. 5. n. 2.*

387 *Dubium* duntaxat est, qualis debeat esse Metus, ut irritum Matrimonium faciat? **1.** Distinguendo: Vel enim metus solummodo levis est, vel gravis, & cadens in virum constantem. *Si primum, certum est, eum metum non sufficere, ut irriter Matrimonium, etiamsi injustè ad extorquendum conjugalem consensum incussus sit, ut cum alijs notat Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 5. n. 1. §. primò, & colligitur ex c. veniens cit. ubi relatus Alexander III. ad conjugij nullitatem exigit metum, qui in virum constantem cadat: Neque id immeritò;*

quia metus levis sicut exigua vis est, cum facile superari possit, ita etiam exigua ejus in Jure consideratio habetur, aut ratio, etiam in Matrimonio. Accedit; quia si metus levis sufficeret ad Matrimonij nullitatem, Matrimonia plurima vel nulla, vel dissolvenda essent, cum ex metu levi sæpissimè contrahantur.

Si secundum, interest, an metus ille gravis incussus sit à causa necessaria, uti est metus mortis ex morbo, peste, naufragio &c. an verò à causa libera, Si à causa necessaria, iterum non irritatur Matrimonium, eo metu contractum, prout facilè omnes concedunt: & ratio est, quia ex tali metu contrahens non patitur injuriam; metus autem non irritat Matrimonium, nisi cum injuria sit conjunctus, ut mox statuetur. Conf. Nam ille solum metus irritat Matrimonium, qui ceteros Contractus facit rescissioni obnoxios. Sed metus à causa naturali, & necessaria incussus, non facit rescissioni obnoxios contractus ceteros. ergo &c.

Quòd si metus gravis inferatur *à causa libera*, nempe homine, tertia distinctio est adhibenda, an is justè, vel injustè incussus sit. *Si justè, sive ab eo incussus est, cui Jure competit grave malum, nisi Matrimonium contrahatur, inferre, Matrimonium eo metu contractum non irritatur. Ita Host. in c. veniens cit. in fin. Joan. Andr. ibid. n. 8. Ancharan. n. 6. Abb. n. 8. Less. l. 2. de J. c. 17. n. 37. Sanch. l. 4. D. 13. n. 3. Conink de Matr. D. 28. dub. 1. n. 14. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 5. n. 2. §. tertium. Zoes. hic n. 73. Engl. §. 5. n. 3. Pirh. n. 104. Schamb. n. 149. Wiest. n. 228. & hoc teste satis concors, & certa sententia aliorum præcipui nominis Interpretum, & DD. Estque perinde, sive metus iste illatus alicui sit à Judice præcipiente, ut v. g. ducat Virginem à se vitiatam sub spe Matrimonij, sive ab alio v. g. parente, minitante, se accusaturum stupratorem, nisi ducat filiam ipsius, cui is stuprum intulit.*

Ratio est 1. Quia talis metus censetur *illatus*, non tam à Judice, vel parente, quam à Lege, vel ipsomet, qui metum hunc patitur, dum suâ culpâ fecit id, propter quod nuptias sub tali comminatione ab eo exigi Jura permiserunt juxta *l. si mulier 21. pr. ff. quod met. caus. ibi, Quia hunc sibi metum ipsa infert.* **2.** Conjugia metu extorta irritantur non præcisè, quia is perfectam, & ad consensum spontaneum requisitam libertatem tollit, sed quia hæc tollit injustè, seu modo non permisso à Jure. **3.** Matrimonium metu gravi injustè extortum irritatur, quia ejusmodi Matrimonia difficiles solent habere exitus, atqui ex Matrimonio coacto per metum justè incussum non timentur tam infelices exitus; quia animus aliquantum quiescit, cum quis confide-

derat se justè compulsum esse ad contrahendum. 4. solum ille metus irritat Matrimonium, qui ceteros contractus facit rescissioni obnoxios. atqui ob metum justè incussum contractus ceteri non rescinduntur *arg. l. continet 3. & l. mulier cit. ff. quod met. caus.* 5. Tale Matrimonium contrahenti est omnino voluntarium, saltem in causa, & per se aptum conciliare amorem conjugalem, cum fuerit ratio alteri evadendi ingens periculum.

391 Et hinc passim à DD. validus pronuntiat Contractus Matrimonij in frequentibus casibus. 1. Si reus, in ærumnoso carcere justè detentus, ut libertatem consequatur, se ad nuptias cum filia detinentis ineundas offert, vel à detinente oblatas sub ea conditione acceptat, & actu contrahit. 2. Si bello justè sibi illato ad angustias redactus, vel in arce obsessus, sub conditione pacis obtinendæ, vel obsidionis solvendæ duxit filiam hostis, à quo bello impetitus, vel obsessus est. 3. Si reus, ad mortem, vel trirèmes damnatus, ut vitam, & libertatem servet, Matrimonium inuit cum uxore, filia, vel consanguinea occisi, vel etiam cum meretrice. 4. Si, qui Sponsalia cum aliqua puella rite contraxit, vel eandem sub spe, & promissione Nuptiarum decepit, & corruptit, eam, Excommunicationis, vel alterius gravis pœnæ, à Juce Ecclesiastico intentatæ, metu cogitur ducere. 5. Si Juvenis, quem pater in flagitio cum filia deprehendit, & accusationem sceleris apud Judicem comminatur, ut hanc evitet, vitiatam ducit &c. quos casus sparsum per *D. 13. cit. & præc.* adducit Sanchez. Et ratio est; quia his casibus, quamvis metus gravis interveniat, non tamen est metus injustus. Hinc paritas non est cum casu *c. veniens cit.* ubi juveni, à patre in flagitio deprehenso cum filia, & propterea coacto ad ineundum cum illa Matrimonium, subvenitur declaratione nullitatis; nam in hoc casu metus non justè, sed injustè fuit incussum, quod pater non accusationis sibi permittit, sed mortis, vel alterius mali, quod inferre privatus non potest, timore ad Matrimonium contrahendum impulit, ut cum alijs *ibid.* notat Barbosa. *n. 3.* & non obscurè innuit textus ipse; loquitur enim de metu cadente in constantem virum, cujusmodi non est, qui secundum Jus intentatur, cum illum passus censeatur eum sibi ipse inferre, faciendo rem eo dignam *l. si mulier cit. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 3. §. 4. n. 12. Sanch. D. 13. cit. n. 3. Wiest. hic n. 225.*

392 Quare dicendum, quod solus ille metus invalidet matrimonium, qui gravis est, & à causa libera injustè incussum. Est communis, & certa omnium ferè TT. & Canonistarum sententia, & habetur *c. cum locum 14. c. veniens 15. & c. b. tit. Pro-*

ceditque hoc 1. etsi metu coactus verè consenserit in matrimonium; nam consensus iste ipso Jure est irritus, quod hujusmodi matrimonia irritat, non ex præsumptione ficti, sed veri etiam consensus, ut rectè Pirh. *hic n. 100. not. 3.* *Procedit 2.* etiamsi ita contrahens suâ culpâ incidit in hunc metum. Vallens. *hic §. 8. n. 4. Zœl. n. 75.* & colligitur ex *c. veniens cit.* ubi matrimonium decernitur invalidum, si contractum fuerit ex metu, cui Sponsus, & Sponsa per delictum, seu concubitum illicitum causam dederunt; nam ut metus censeatur esse justè incussum, non sufficit aliquem metui causam dedisse, nisi etiam, qui metum incuit, jus habuerit incutiendi, quod in casu *c. cit.* pater non habuit. *Procedit 3.* etsi metus ejusmodi non inferatur ab eo, cum quo quis contrahere cogitur, sed ab alio quocunque, si id fiat ad extorquendas nuptias, Sanch. *l. 4. de matr. D. 12. n. 19.* Corink *D. 22. dub. 1. n. 6.* Laym. *l. 5. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 2.* Pirh. *hic n. 101. not. 5.* S. hamb. *n. 148.* Wiest. *n. 227.* & colligitur ex *c. veniens cit.* ubi irritum dicitur matrimonium, quod initum est cum puella ex metu mortis, quam minitatus est ejus parens. *Ratio est;* quia Jus non tam in odium metum incutientis, quam in favorem libertatis Matrimonij irritavit Matrimonium tali metu extortum, ut expressè colligitur ex *c. cit.* ne scilicet quis cogatur invitus contrahere; atqui patiens metum æquè est invitus, sive ab ipso contrahente, sive ab alio tertio cogatur ex metu contrahere, ergo &c. *Conf.* quia metus, qui contractus, & actus alios infirmos, ac rescissioni obnoxios reddit, matrimonium facit irritum ipso Jure, ut eum communi docet Sanchez. *l. cit.* atqui alij Contractus, & actus metu gesti ad instantiam metum passi rescinduntur, licet metus non eorum, quibuscum actus gesti sunt, sed alicujus tertie personæ injuriâ ulatus fuerit *l. si cum exceptione 14 §. in hac actione 3. ff. quod met. caus. ergo &c.*

Atque hinc sequitur invalidum esse 393 Matrimonium. 1. Quod initum est metu carceris, privationis officij, gravis damni in rebus, vel alterius vexationis injustæ, ad nuptialem consensum extorquendum incusso *c. cum locum &c. cit.* 2. Contractum à Virgine cum Juvene, quem illa averfabatur, ex mera reverentia in parentes, cum indignationis, exprobrationum, duræ tractationis, & similibus incommodorum verisimili existimatione conjuncta juxta dicta *Libr. 1. Tit. 40. n. 5.* 3. Initum à muliere cum filio Medici, qui eidem minabatur se subtracturum ei curationem, ex officio, & justitia illi debitam, nisi nuptias contraheret cum ejus filio; secus, si curationem non debeat ex officio, & justitia, & Matrimonium petat tanquam stipendium. Sanch. *l. 4. D. 12. n. 15.* 4. Contractum à Juvene

vene cum puella, quacum ipsi in flagran-
ti deprehensio pater minatus est mortem,
vel mutilationem, si illam filiam suam non
duceret *c. veniens cit.* §. Extortum à Ju-
vene, & initum cum puella, quam quidem
stupravit, sed sine promissione, vel spe ma-
rimonij, metu ærumnosi carceris, cui illum
Judex inclusit, donec matrimonium cum ea
contraheret; cum enim ad stupratam du-
cendam, vel dotandam alternativè solum
teneatur *arg. c. pervenit 2. de adult. Et supr.*
determinatè ad illam ducendam obligari,
& carceris ærumnis compelli Jure non po-
tuit, ut rectè observant Sanch. l. 4. D. 13.
n. 7. Pont. de matr. l. 4. c. 18. n. 13. Wiest,
hic n. 226.

394 Porro ratio, quare Matrimonia,
metu gravi injustè incusso extorta, irritata
à Jure sint, est; quia cum matrimonia coa-
cta infelices soleant habere exitus, expedie-
bat, ut illa essent plenè libera, ita, ut quis
non possit ad ea per injuriam cogi, cogi au-
tem ad ea quis posset per injuriam, si me-
tu tali contracta forent valida; quia semel
validè contracta amplius rescindi nequeunt.
Et hinc dispar est ratio matrimonij, & alio-
rum Contractuum; nam isti auctoritate
Judicis rescindi possunt; conf. necesse non
fuit, ut metus gravis eosdem irriter.

395 Quæritur 3. Quid requiratur, ut
matrimonium ex causa metus sit irritum?
1. Juxta omnes requiritur, ut metus iste
sit gravis, à causa libera injustè incussus,
prout patet ex hæcenus dictis.

2. Juxta aliquos requiritur, ut eo
metu cogatur aliquis contrahere cum certa
femina. Hinc validum putant matrimo-
nium, quod Titius e. g. iniit cum Bertha,
una ex tribus sororibus, ad quarum unam
ducendam gravi, & injusto metu fuit coa-
ctus. Ita Præposit. in *c. cum locum 14. b.*
tit. n. 8. Felin. in *c. in præsentia 8. de Probat.*
n. 37. Jafon. in *l. Titia 134. ff. de V. O. n.*
6. in fin. Azor p. 1. l. 1. c. 11. in fin. Et
videtur hoc etiam probari à paritate cum
electione; nam etsi Electores ad unam ex
tribus personis eligendam injustè coacti sint,
si tamen liberè eligant aliquam ex his tribus,
electio valida est, ut dixi *Libr. 1. Tit. 6. n.*
66. ergo etiam subsistet sic initum, & extor-
tum matrimonium argumento ducto à ma-
trimonio Spirituali ad carnale. Conf. ideo
electio valet in casu dato, quia Electores
spontaneæ, ac liberæ voluntatis determi-
natione electi personam prætulere cæteris.
Hoc etiam fecit Titius eligendo Bertham;
nam istam nullo metu coactus duxit, cum
potuerit ducere quamcumque ex tribus So-
roribus. Ergo &c.

396 Sed melius ejusmodi matrimonium
validum esse negant Covar. p. 2. de Spon-
sal. c. 3. S. 5. n. 8. Sanch. l. 4. de matr. D.
12. n. 20. Pont. l. 4. de matr. c. 14. n. 14.
Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 5. n. 1. Pal. tr. 2.

D. 1. p. 9. n. 9. Perez D. 17. de matr. sect.
10. n. 6. Pirh. hic n. 103. Wiest. n. 228.
Ratio est; quia matrimonium contrahens,
ut validè contrahat, debet gaudere plena
libertate *c. cum locum cit.* hac libertate plena
non est gavissus Titius in casu dato; quia metu
injustè incusso coactus est ad ducendam
unam ex tribus, quas cum averlatus sit om-
nes, ex nuptijs secutus cum una timeri Jure
possunt infelices exitus, qui ex coactis nup-
tjjs provenire solent.

Ad Argumentum, & Confirmationem
oppoſita sententiæ imprimis Electio, ejusque
de aliquo celebratæ acceptatio solum est via,
& inchoatio quædam Spiritualis conjugij in-
ter Prælatum, & Ecclesiam intercedentis;
conf. non Matrimonio carnali, sed Spon-
salibus solum de futuro æquiparatur; quæ
cum juxta probabiliorè, ut *infra n. 427.*
dicetur, etsi metu gravi extorqueantur,
valida tamen sint, non mirum est, quòd etiam
Electio hujusmodi valeat. Deinde à valore
Spiritualis conjugij ad carnale argumentari
non licet, quando contrarium de carnali
est ipso Jure expressum; est autem ex-
pressum Jure, quòd metu gravi extortum
invalidum sit. Igitur cum tale sit etiam in
casu dato matrimonium Titij, non obsta-
te valore Electionis ejusmodi metu factæ,
etiam ipsum invalidum erit.

3. Satis multi DD. requirunt, ut
metus eo sine incussus sit, ut extorqueatur
Matrimonium. Hinc validum dicunt Ma-
trimonium initum metu gravi, injustè qui-
dem, sed alio sine incusso, quam ut Matri-
monium per eum extorqueatur. Ita Sanch.
l. 4. D. 12. n. 3. Conink D. 28. dub. 1. n.
9. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 5. n. 1. §. se-
cundò, Perez D. 17. de Matr. sect. 9. n. 3.
Zoch. hic n. 74. Pirh. n. 105. Schamb. n.
151. Fundantur 1. quia si matrimonium esset
irritum, tale esset vel Jure naturali, vel Di-
vino, vel Ecclesiastico; non naturali, aut
Divino; quia voluntario, & spontaneo
consensu electum, & initum est: non etiam
Ecclesiastico; quia textus, qui irritum de-
clarant matrimonium metu initum, solum
loquuntur de metu, qui ad id extorquen-
dum incussus est, ut patet ex *c. cum locum,*
c. veniens, c. consultationi, & c. significavit
cit. 2. Quia cum metus alio, quam con-
jugij extorquendi sine incuitur, contrahens
ad matrimonium à nemine impellitur, sed
ipse metum passus illud, tanquam medium
ad propulsandum, quod intentatum est,
malum spontaneo consensu eligit; & licet
ejus mali intentione patiatur violentiam,
& injuriam, ista tamen non intervenit in
contractu nuptiali, utpote quem liberè, &
spontè, nullo cogente, eligit; ac proinde
contrahens nec est, nec dici valet ad matri-
monium coactus vi injusta. 3. Ingressus
in Religionem, & susceptio Habitus Jure
subsistet, etsi mortis ex infirmitate immi-
nentia,

mentis metu fit facta & sicut nobis 17. de Regular. & ratio est, quia adhuc liberè, & sponte facta est. Atqui non minùs liberè, & spontè contrahitur Matrimonium, si contrahatur ob mortis, vel alterius mali, alio, quàm ipsius extorquendi, animo intentati, periculum. Ergo & ipsum subsistet; nam à matrimonio Spirituali ad carnale, & vicissim rectè ducitur Argumentum. 4. Saltem dubium est, an hoc casu Matrimonium contractum sit Jure irritum. In dubio autem ejus valor potius, quàm nullitas adstruenda est propter specialem, & justum ejus favorem. Ergo &c.

899 Sed probabiliùs Matrimonium, ex metu ita incusso contractum, irritum, & nullum est. Ita Ant. Cucchus l. 5. Inst. major. tit. 12. n. 160. Palacios in 4. dist. 29. D. un. ad fin. §. novò, Veracruz Specul. p. 1. art. 8. dub. 3. §. clarissimè, Card. de Lugo de 7. §. 7. D. 22. n. 175. Wiest. bic n. 230. Magnif. P. Schmier p. 3. de Imped. matr. c. 4. n. 42. Ostenditur 1. ex c. cum locum cit. ubi Alexander III. Pontifex in contrahente matrimonium exigit plenam securitatem à metu injusto, neque distinguit, an metus ad nuptias extorquendas incussus sit, vel alio fine, additque rationem; quia ex coactis Matrimonij facile sequuntur infelices exitus. Atqui hæc plena securitas deficit, & contra infelices exitus timeri possunt, etsi Matrimonium contractum sit metu, ob alium finem, quàm ad extorquendum Matrimonium incusso. Ergo &c. 2. Professio Religiosa, ex metu etiam ob alium finem, quàm ad eam extorquendam injustè incusso facta, est ipso Jure irrita, prout sumitur ex c. perlatum §. de his, que vi, methve causâ &c. Igitur si à matrimonio Spirituali ad carnale legitime ducitur Argumentum, ut volunt Adversarij, etiam Matrimonium carnale irritum erit, etsi metus injustus alio fine, quàm animo illud extorquendi illatus fuerit. 3. Matrimonium ijs casibus ob metum injustè incussum irritum est, quibus casibus ceteri contractus, & actus metu initi sunt rescissioni obnoxij, atqui ceteri contractus, & actus rescissioni obnoxij sunt, si metu gravi sunt initi, sive deinde malum illud, cujus metu initi sunt, intentatum sit animo eos extorquendi, sive alio fine, ut patet arg. l. nec minorem 7. ff. quod met. caus. & ostenditur ex eo, quia utroque modo metum passio infertur injuria; conf. istum inferens obligatur ex Justitia ad damni hac injuriâ dati rescissionem: quod aliter fieri nequit, nisi ut eum, qui metum passus est, reducat in pristinum statum, & permittat rescindi Contractum, si rescindibilis sit. Ergo &c. 4. Ratio, quare Matrimonium, quod metu gravi ad extorquendum incusso initum est, irritatum à Jure sit, est injuria, quam metum inferens intulit, dum causam dedit, ut metum passus consenserit, non consenturus;

A. P. Schmalzgruber l. 17.

si metus abfuisset. Atqui non minùs injuriam infert, qui alio fine metum infert, & hic metus pariter causa, vel saltem occasio est consensûs in Matrimonium, in quod non consentiret metum passus, si metus abesset, ergo &c. 5. Matrimonium, mortis, vel alterius gravis mali metu injustè incusso initum irritatum est, ut consuleretur libertati illius, qui metum passus est, & occurreretur malitiæ, & injustitiæ inferentis, ne scilicet metum passus ex aliena injuria pateretur damnum irreparabile, & is, qui eum intulit, ex sua iniquitate referat lucrum inauferebile; atqui hæc ratio æquè militat contra Matrimonium contractum metu gravi, etsi ob alium finem, quàm animo illud extorquendi, injustè incusso. Ergo &c.

Ex quo sequitur, invalidum esse Matrimonium. 1. Quod innocens, à Judice aliàs condemnandus, contraxit cum filia Judicis, ut sententiæ injustæ metu se liberaret, licet Judex eum condemnare intenderit alio fine, quàm ad extorquendum Matrimonium. 2. Contractum metu Sententiæ, secundum allegata quidem, & probata, in innocentem tamen ferendæ à Judice; cum enim, ut Libr. 1. Tit. 40. n. 31. dictum est, actus alij, metu ex parte solius patientis injusto gesti, ad illius instantiam rescindantur, Matrimonium ex simili metu contractum erit irritum. 3. Initum metu cujuscunque gravis mali, & vexationis injustæ, illato ob quemcunque finem, etiam sine ejus mali inferendi animo; quia non tantum illatio talis mali, sed etiam comminatio injusta est, eodémque modo ista, quo illa, voluntatem ad consensum impellit, cum metum non causet malum, sed ejus inferendi apprehensio, quæ eadem est, eodémque modo movet, & extorquet consensum, sive adsit animus exequendi minas, sive absit, ut iterum dictum est Tit. 40. cit. n. 32. 4. Initum à Juvene, qui deprehensus in flagranti à patre cum filia in flagitio, ut mortis, vel mutilationis ab eo in flagitij ultionem inferendæ discrimen effugeret, parenti nuptias cum eadem obtulit, aut ab illo oblatas accepit. 5. Contractum à Muliere infirma cum Medico, cui, quod ille curationem ex officio, & justitia sibi debitam eidem ex odio, ignavia, vel alia simili causa denegavit, ut ad se curandam induceret, se eidem, aut filio ejus ad nuptias obtulit &c.

Argumenta adversæ Sententiæ intentum non obtinent. Ad 1. c. cum locum cit. procedit etiam de conjugio, quod obtentum est gravi metu, alio fine, quàm ad id extorquendum incusso. Deinde esto, cit. textus loquantur tantum de metu, ad Matrimonium extorquendum incusso, ratio tamen, fundata in plena, & ab omni injusto metu libera securitate, procedit etiam de conjugijs initis gravi metu, ex alio fine, quàm ad Matrimonium extorquendum incusso.

M

Ad

Ad 2. esto, metus illatus non sit ad Matrimonium extorquendum, illud tamen ab inferente metum, aut in ejus gratiam ab alio obtentum est injuria, quæ causa consensus in Matrimonium fuit, ac proinde iste non fuit verè, & simpliciter spontaneus, sed coactus. *Ad 3. exemplum ibi adductum non est ad rem; quia metus, conceptus ex periculo mortis imminenti ob morbum gravem, non est injustè incussus: cons. mirum non est, quòd ingressus Religionis, & Professio, ex ejusmodi metu facta, sit valida.* *Ad 4. quòd in dubio pro Matrimonio pronuntiandum sit, verum est regulariter, non tamen semper, præsertim quando dubius valor propter metum est; tunc enim melius pronuntiatur contra Matrimonium, tum quia coacta Matrimonia difficile habent exitum, tum verò quia valor Matrimonij injusto metu contracti metum passio inferret damnum irreparabile, inferenti verò afferret commodum inauffibile. Ergo &c. Sed hinc ulterius*

⁴⁹² *Dubium nascitur, quid dicendum sit de casu, quo Titio timenti damnum in rebus suis, aut injustam vexationem à Sempronio intentatam, Cajus liberationem ab illa promittit Titio, si iste filiam ejusdem Caij ducat in uxorem; nam tali casu si acceptet Caij promissionem Titius, & ducat filiam Caij, quaritur, an validum sit tale Matrimonium? Ratio dubitandi sumitur ex resolutione præcedentis questionis; nam ut ex ibi dictis sequitur, si ipse Sempronius, qui metum intulit, promitteret liberationem ab eo metu sub conditione Matrimonij in eundem à Titio cum ejus filia Mavia, Matrimonium, hujus liberationis intuitu contractum à Titio cum Sempronij filia, esset invalidum, Atqui par videtur esse ratio casus in Dubio præsentis positi. Ergo etiam in hoc Matrimonium erit irritum, vel neque irritum erit in priori casu.*

⁴⁹³ *Sed difficultas hæc expediri ope distinctionis potest: Vel enim Cajus ad Titium à vexatione per injuriam illata liberandum ex Justitia obligatus fuit, vel non. Si primum, Matrimonium è Titio ita initum invalidum est; quia eo casu Cajus denegatione auxilij injuriam inferit Titio, & metum, ex injusta vexatione conceptum, auget, ac firmat, cessaturum, vel saltem minuendum, si eidem Cajus auxilium debitum præstitisset. Si secundum, Matrimonium illud validum est, ut rectè advertit P. Wiestner hic n. 238. Ratio est; quia hoc à Cajo oblatum, & à Titio acceptatum est in compensationem auxilij, & mediorem pro liberatione impensorum, quæ eo ipso, quòd Jure fuerint indebita, oblatione conjugij, vel istius oblatis acceptatione compensari potuerunt.*

⁴⁹⁴ *Neque obest, quòd oblationi, & acceptationi conjugij occasionem dederit me-*

tus tum vexationis illata à Sempronio, tum carentiæ auxilij ad liberationem à Cajo, si filiam illius non ducat, denegandi; nam imprimis metus denegandæ liberationis, quia ex Justitia hæc non debebatur, injustus non fuit, metus Sempronianæ vexationis injustus quidem fuit, afficere tamen non potuit Cajum, & illum impedire, quin in compensationem liberationis à se præstandæ petere potuit nuptias cum filia sua. Unde corrumpit ratio dubitandi: negatur enim paritas inter casum præsentem, & positum in Argumento; nam in eo ponitur ipse Sempronius incussisse metum injustum.

⁴⁹⁵ *Quaritur 4. ex quo Jure nullitas Matrimonij, metu injusto extorti, descendat? Ex Jure naturali eam descendere existimant Scot. in 4. dist. 29. q. un. §. de secundo. Covar. p. 2. de sponsal. c. 3 §. 5. n. 6. Alex. Carrerius l. 4. de sponsal. c. 9. fin. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 326. n. 14. Pont. l. 4. de Matr. c. 14. n. 4. Barbof. ff. solut. matr. ad Rubr. p. 4. n. 30. Gonzal. in c. veniens 15. b. tit. n. 5. Gobat. Theol. Exper. tr. 9. n. 245. Haun. tom. 2. de J. & J. tr. 8. n. 107. König. ad tit. de eo, qui duxit Ec. n. 16. Magnif. P. Schmier p. 3. de Imped. Matr. c. 4. n. 54. & seqq. Rationes, quibus nituntur, minimè leves sunt. I. Quia Jus Ecclesiasticum in textibus planè omnibus, qui supra n. 386. adducti sunt, non tam irritat Matrimonium metu contractum, quàm antiquiori aliquo Jure irritatum supponit; loquitur enim de Matrimonijs jam contractis, & declarat illa, si metu inita sint, esse invalida. Atqui non extat Jus Ecclesiasticum antiquius, quo Matrimonium hujusmodi irritetur. Igitur cum aliquo Jure debeat irritatum fuisse, dicendum est, quòd irritatum sit Jure naturali. 2. c. cum locum est. Matrimonia coacta pronuntiantur irrita ex ratione, quòd vis, & coactio, sive metus tollat consensum. Consensus autem Jure naturali ad valorem Matrimonij requiritur, ergo &c. 3. Matrimonium ex natura sua inducit vinculum perpetuum. Nullum autem violentum est perpetuum, teste Philosopho. Ergo coactio repugnat naturæ Matrimonij, & cons. Jure naturæ illud irritabit. 4. Coactio est contra principalem Matrimonij finem, qui est procreatio sobolis, & mutuum conjugum obsequium, quæ requirunt animos voluntariè conjunctos, mutuümque amorem. Ergo repugnat naturæ Matrimonij; nam hæc dicit intrinsecum ordinem cujusque rei ad suum finem. 5. Si natura ejusmodi Matrimonium non irritasset, non satis consulisset indemnitati innocentis passi metum injustum; cum enim semel validè contractum nulla humana auctoritate dissolvi valeat, eo ligaretur ille, qui in id metu coactus consentit, ac proinde ex injuria sibi illata pareretur damnum irreparabile, dum vicissim metum inferens*

refert commodum non auferibile. Utrumque autem repugnat naturæ genio, ergo &c. 6. Si Jure naturali Matrimonia coacta non essent irrita, valida essent sic inita ab infidelibus, utpote qui Legibus Ecclesiæ non obligantur.

406 Verùm etsi rationes istæ admodum probabilem hanc Sententiam faciant, non tamen adeo efficaces sunt, ut non probabilior adhuc sit Sententia, juxta quam nullitas ista in solum Jus Ecclesiasticum immediate refunditur. Ita Sylv. V. Matrimonium 8. q. 11. dist. 3. Tabien. V. Impedimentum Imped. 9. q. 2. n. 3. Navar. Man. c. 22. n. 59. Sor. in 4. dist. 29. q. 1. art. 3. v. qui ergo hanc opinionem, Henric. l. 11. de Matr. c. 9. n. 1. § 3. Sanch. l. 4. de Matr. D. 14. n. 2. Conink D. 28. dub. 2. n. 16. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 5. n. 1. § 4. v. tertio, Perez D. 17. sed. 11. n. 2. Card. de Lug. tom. de J. § J. D. 22. n. 115. Vall. hic §. 8. n. 4. Zoes. n. 72. Pirh. n. 106. Schambog. n. 152. Wiest. n. 242. Ratio est 1. Quia ad valorem, sicut cujusunque alterius contractus, ita etiam Matrimonij Jure naturali plus non requiritur, quam iustus titulus, & voluntarius consensus. Atqui neutrum excludit metus: non titulum; quia metu non obstante, intervenit traditio Juris in corpus pro Jure in corpus: non voluntarietatem; quia hanc metus solum diminuit, non verò tollit. 2. Si Matrimonium metu coactum esset Jure naturali irritum, tale esset propter injuriam, quam infert metum incutiens metum passio. Atqui ex ista causa non oritur nullitas; quia aliàs irritum esset etiam Matrimonium obtentum contrahentis dolo, cum sicut metum passio, ita etiam illi, qui dolo circumvenitur, inferatur injuria: item irritum foret initum metu levi; quia etiam per hunc inferitur injuria, & sæpe mortaliter peccaminosa. 3. Non magis libertati Matrimonij obstat metus à libera, quam à necessaria causa incussus. Atqui ex Adversarijs plerique negant Matrimonium irritari metu incusso à causa necessaria. Ergo nec irritabitur, si incutiatur à causa libera. 4. Voluntarius, & liber consensus etiam requiritur ad Baptismum, & Juramentum: & tamen neque istud præstitum gravi metu, neque ille eodem metu susceptus est irritus. Ergo solo Jure naturali spectato, neque irritum erit Matrimonium, gravi metu extortum.

407 Argumenta contraria intentum non evincunt. Ad 1. licet quatuor cit. c. irritatio Matrimonij coacti non primum inducatur, & scriptum Jus antiquius non allegetur, tamen ex his ipsis textibus, & continua Ecclesiæ observantia satis colligitur, quòd ejusmodi Jus aliquando sit introductum aut viva voce, aut etiam scripto, quod deinde perijt, prout in simili responderi debet de Impedimento disparitatis Cul. R. P. Schmalzgrueber L. IV.

tus, quòd juxta omnes est Juris tantum Ecclesiastici, etsi non habeatur textus expressus, quo ostendatur illud primitus fuisse constitutum. Ad 2. metus solum tollit consensum spontaneum, quem Jus positivum exigit, non verò voluntarium, & liberum, qui ad Matrimonium de Jure naturæ sufficit. Ad 3. violentum simpliciter, quòd fit passo nullo modo concurrente, perpetuum esse non potest; secus dicendum de violento secundum quid, quale reperitur in consensu metu extorto. Ad 4. consensus metu extortus, hoc ipso, quia simpliciter voluntarius, non est simpliciter, & ex se ineptus ad finem Matrimonij, sed solum minus aptus, & minus conveniens: ex quo sequitur, eum quidem valere, expedire tamen, ut irritetur. Ad 5. satis naturæ Author consuluit metum passis, dum legitimo Magistratu potestatem concessit irritandi conjugia sic extorta. Argumentum retorqueri potest in Matrimonio, quòd dolosa simulatione nobilitatis, divitiarum &c. obtentum est; nam hoc non obstante, injuria, per hujusmodi simulationem innocenti illata, irrevocabiliter obligat. Sufficit ergo hujusmodi simulationem, uti & metus incussionem jure naturali prohibitam esse, ipsamque simulationem, & metus authorem obligari ad compensationem injuriæ. Ad 6. cum Petr. de Ledesim. de Matr. q. 47. art. 3. dub. 1. concl. 5. fin. Sanch. D. 14. cit. n. 3. Conink dub. 2. cit. n. 17. & alijs concedo tequelam, scilicet Matrimonia metu gravi injustè incusso inita ab Infidelibus esse valida, nisi proprijs ipsorum Legibus specialiter sint irritata; hoc enim probat ratio in Argumento allata junctis fundamentis nostræ sententiæ.

Quæritur 5. An Matrimonium, metu 408 injustè incusso extortum, sit irritum utroque foro? Aliqui, quos tacito nomine refert S. Thom. in 4. dist. 29. q. un. art. 3. que stunc. 1. in Corp. putaverunt illud in foro conscientie subsistere, si revera metum passus dedit consensum internum. Fundabantur 1. textu c. cum locum cit. ubi postquam declaratum fuit, Matrimonium metu extortum esse nullum, ratio redditur; quia Matrimonium solo consensu perficitur, & ubi coactio est, deficit consensus. ergo si revera adfit consensus, valebit Matrimonium. 2. In foro interno præsumptio veritati cedit. atqui Ecclesia ex metu solum præsumit non adesse consensum internum. 3. Ad consensum internum in Matrimonio non potest dari coactio, sed solum ad prolationem verborum, ergo si verè adest consensus internus, is liber est, & Matrimonium, eo consensu contractum, liberum erit, cons. validum quoad DEUM.

Sed dicendum, Matrimonium, metu 409 gravi injustè incusso initum, in utroque foro esse nullum, & irritum. Ita S. Thom. l. cit. Sylv. V. Matrimonium 8. q. 11. dist. 3. M 2 Ta-

Tabiena *V. Impedimentum Imped.* q. 2. n. 3. Sot. *diff.* 29. *cit.* q. 1. *art.* 3. *¶* *refutatur tamen.* Navar. *Man.* c. 22. n. 51. *fin.* Alex. Carrerius l. 4. *de Sponsal.* c. 9. Henric. l. 11. *de Matr.* c. 9. n. 1. Sanchez l. 4. *de Matr.* D. 12. n. 18. Perez D. 17. *sect.* 10. n. 4. Pont. l. 12. c. 8. §. *ult.* n. 75. Zoel. *bic.* n. 76. Pirh. n. 98. Wiest. n. 240. Ostenditur 1. quia juxta c. *cum locum cit.* ubi adest timor cadens in virum constantem, non invenitur consensus, quo perficitur Matrimonium. adest autem consensus voluntarius, ergo hic, si coactus sit, non sufficit ad Matrimonium. 2. c. *significavit 2. de eo, qui duxit* &c. ille, qui cum una contraxit, metu injuste incusso inductus, & deinde aliam duxit, ad hanc revertendi liberam accepit facultatem, non potuisset autem facultas hæc ei dari, si Matrimonium primum metu extortum non fuisset omnino invalidum. ergo &c. 3. Convenientissimum fuit, ut Matrimonium metu extortum irritaretur pro utroque foro; quia repugnat tribus bonis Matrimonij: *Sacramenti* quidem; quia hoc significat conjunctionem Christi cum Ecclesia, quæ cum fuerit facta per liberum amorem, representari per liberum consensum Sponsorum debet: *Prolis*; quia ad hanc non multum afficiuntur, qui invitati sunt copulati: *Fidei conjugalis*; quia cum facile quis contemnat, quod non diligit, periculum est, ne tales conjuges fidem violent, & labantur in adulterium.

40 Neque obstant Argumenta partis adversæ. *Ad 1.* Dum c. *cum locum cit.* dicitur, quod metus tollat consensum, ut locum istum Sanch. l. *cit.* n. 26. & Conink n. 17. cum alijs explicant, id intelligendum non est, quasi consensum omnino tollat, sed quod tollat eum, quem Jus positivum postulat, scilicet liberum à coactione. *Ad 2.* Ecclesia non præsumit aliquem delinquere, nisi id legitime probetur. Fingere autem consensum. ubi non est, est peccatum mendacij, igitur ad hoc excludendum Ecclesia præsumet verba significantia consensum verè, non fictè, & mendaciter prolata esse. Quare dicendum, Matrimonium coactum ab Ecclesia non irritari ex præsumptione deficientis veri consensûs, sed intuitu incommodorum, quibus obnoxia esse solent coacta conjugia. *Ad 3.* Licet consensus internus extorqueri vi, aut metu nequeat, mali tamen intentati metu impellente, præstari potest, & solet etiam, cum metus urget.

411 Queritur 6. An Matrimonium metu contractum firmetur adjecto Juramento? Aliqui cum Richard. in 4. *diff.* 29. *art.* 2. q. 3. affirmant ratificari, saltem in foro conscientie. Et videtur istud probari 1. ex *can. inter cetera 22. caus.* 22. q. 4. ubi S. Augustinus Matrimonium cujusdam Hubaldi, quod timore mortis impulsus, præcedente tamen Juramento, cum concubina contra-

xerat, pro valido habet. 2. Quia alij Contractus, & actus, est de Jure invalidi sint, si tamen Juramento stabiliantur, sunt validi, ut dictum est *Libr. 2. Tit. 24. n. 86.* ergo etiam Matrimonium. 3. Quia per Regulam c. *cum contingat 28. de Jurejur.* & c. *quamvis 2. de Pact.* in 6. omne Juramentum, quod sine præjudicio tertij, & salutis æternæ dispensari potest, servari debet. ita autem servari potest, etiam, quod metu extortum est. ergo &c.

Sed melius negatur, per adjectionem, Juramenti convalidari Matrimonium gravi metu contractum. Ita Gloss. in c. *significavit 2. de eo, qui duxit* &c. Abb. *ibid.* n. 5. Alex. de Nevo n. 5. §. 6. Sylv. *V. Matrimonium 8. q. 11. dict.* 8. Armill. *V. eod.* n. 41. Tabien. *V. impedimentum Imped.* q. ad *fin.* Pacian. *de Probat.* l. 2. c. 3. n. 56. Alex. Carrer. l. 4. *de Sponsal.* c. 9. Sanch. l. 4. *de Matr.* D. 20. n. 12. Conink D. 28. *dub.* 4. n. 44. Perez *sect.* 4. n. 5. Laym. l. 5. *tr.* 10. p. 2. c. 5. n. 1. Clericar. *de sacr. Mar.* *decis.* 27. n. 36. Pirh. *bic.* n. 121. Wiest. n. 247. & alij, juxta quos sicut Matrimonium, ita & Juramentum ipsi adjectum irritum est, ita, ut ne quidem obligationem ex Virtute Religionis inducat. Ostenditur 1. ex c. *significavit 2. de eo, qui duxit* &c. ubi dicitur, eum, qui post Matrimonium metu contractum cum aliqua, & Juramento firmatum aliam duxit, debere manere cum secunda, non posset autem cum secunda manere, sed cogendus esset redire ad primam, si Matrimonium cum ista initu convalidasset addito Juramento, ergo &c. 2. Matrimonium, gravi metu extortum, invalidum est ob defectum spontanei, ac plenè liberi consensûs, qui ad substantiam Matrimonij, ut ex hæcenus dictis patet, requiritur, atqui Juramentum non supplet defectum consensûs substantialiter requisiti. 3. Quamdiu metus durat, personæ inhabiles sunt ad contrahendum Matrimonium, sicut inhabiles sunt ad contrahendum clandestinè, ex Decreto Ecclesiæ talia Matrimonia irritantis, atqui per Juramentum non efficiuntur habiles. ergo illud non possunt confirmare per Juramentum. 4. Juramentum sortitur naturam, & conditiones actûs, cui apponitur, igitur sicut Matrimonium ad sui valorem requirit abesse metum gravem injustè incussum, ita & Juramentum illi adjectum hanc tacitam conditionem habet, *Si Matrimonium sit libero consensu initu;* & conf. si metu contractum sit, neque Juramentum obligat, utpote conditione non impleta, sub qua præstitum est. 5. Si Juramento convalesceret Matrimonium metu contractum, nullum remedium metum passis attulisset Ecclesia, quod tamen Matrimonia metu inita annullando vel maxime intendebat; nam qui compellit aliquem ad contrahendum, facillimè compelleret etiam ad jurandum.

Ne-

413 Neque contrarium probant Argumenta opposita. Ad 1. Ut omittam alias expositiones, in casu *can. inter cetera cit. metus*, & juramentum solummodo intervenit in pravia promissione, quâ Hubaldus promisit concubinâ se cum ea initurum Matrimonium, & matrem propriam cum fratribus expulsum domo, expulsisque negaturum necessaria vitæ subsidia; ipsum verò Matrimonium secutum dein est, metu cessante.

Hinc meritò S. Augustinus respondit firmitati Matrimonij quidem nihil ob stare, promissionem verò desituendi, & expellendi matrem, etiam Juramento firmatam, irritam, & nullam esse. Neque refert, quòd S. D. utatur verbo præsentis temporis ipsam in conjugem suscipere, quibus verbis alias significatur ipse Contractus Matrimonialis, prout patet ex *c. duobus 1. de Spons. duor.* nam in hoc textu verbum illud de futuro solum tempore intelligendum demonstrant verba *Expellere, & impendere*, ipsi eadem oratione conjuncta, quibus verbis promissionem de futuro tempore implendam significari liquet ex ipso textu. Vel si contendas verbi illius sensum alienum esse à mente S. Doctoris, & evincere velis in casu *can. inter cetera cit.* adjectum esse ipsi contractui nuptiali, propter subiecta verba, *Matrimonium sit in Domino firmum, ac stabile*, dici potest, tempore S. Augustini Matrimonium metu initum adhuc substituisse, & ab Ecclesia sequentibus primùm temporibus irritatum fuisse, eum credibile omnino sit, non omnia Impedimenta ab Ecclesia simul fuisse inducta, sed successivè, prout casuum occurrentium necessitas exigebat. Ad 2. Negatur *Cons.* nam alij Contractus prohibentur ob utilitatem privatam; at Matrimonium ob publicam. Item licet alij Contractus irritentur; at personæ non redduntur ad contrahendum inhabiles, sicut tamen inhabilis ad Matrimonium metu durante contrahendum factus est metu patiens. Ad 3. Non semper obligat Juramentum, quod sine peccato servari potest; quando enim actus ob publicum bonum, seu utilitatem irritatur, Juramentum ei superveniens non tenet, nec observari debet *arg. c. si diligenti 12. de for. compet.*

414 Queritur 7. An Matrimonium, gravi metu extortum, & propterea nullum firmetur per copulam, illius contractum subsecutam? Affirmant id absolute Glossi, in *c. consultationi 28. V. ante h. tit.* Paludan. in *4. dist. 29. q. 1. art. 4. n. 25.* Sot. *ibid. q. 1. art. 3. in fin. & in contrarium.* Barth. à Ledesm. de *Matr. dub. 23. in fin.* & quidam alij apud *citt.* Fundantur 1. textibus *c. consultationi cit. c. ex litteris 11. de despons. impub. & c. insuper 4. qui Matrim. accusar.* quibus textibus Matrimonium metu extortum pronuntiat irritum, nisi copula carnalis sit subsecuta, igitur argumento à sensu contrario hac se-

cuta firmabitur. 2. Quia meritò præsumitur, quòd is, qui post Matrimonium metu contractum admittit copulam, illam admittat animo potius conjugali, quàm fornicario, cum delicta non præsumantur, & fornicatio etiam metu coactis Jure naturali illicita sit, atqui si animo conjugali admittit copulam, remittit metum, & Matrimonium ratificavit, ergo &c. 3. Quia Ecclesia irritat consensum metu extortum in favorem contrahentis, qui casu isto omnino cessat, eum tali potius damnosum sit, & valde onerosum, quòd ad mortem evadendam non possit licitè consummare Matrimonium, quod alias per se, seclusa irritatione Ecclesiæ, liceret.

Sed meliùs respondetur distinguendo 415 do: Vel enim copula subsecuta etiam ipsa extorta metu est, vel isto jam cessante, omnino liberè, & affectu conjugali est habita. Si hoc posterius, per ita admittam copulam Matrimonium confirmatur. Ita S. Thom. in *4. dist. 29. q. un. art. 3. q. 2. ad 2.* Abb. in *c. consultationi cit. n. 7.* Alex. de Nevo *ibid. n. 10.* Henric. l. 11. c. 9. n. 7. Sanch. l. 4. de *Matr. D. 18. n. 16.* Tann. D. 8. q. 3. *dub. 2. n. 33.* Conink D. 28. *dub. 4. n. 41.* Pont. l. 4. c. 14. n. 12. Gobat *Theol. Exper. tr. 9. n. 261.* Clericat. de *Sacr. Matr. decis. 27. n. 37.* Vallens. *hic §. 8. n. 5.* Zoesl. n. 78. Pirh. n. 123. Schamb. n. 158. Wiest. n. 78. Magnific. P. Schmier. p. 3. de *Imped. Matr. c. 4. n. 70.* & communiter TT. ac JCI cæteri. Ratio clara est; quia Matrimonij valori hoc casu nihil obstat præter defectum spontanei consensus, atqui iste sufficienter exprimitur, & exprimi de Jure præsumitur per copulam carnalem spontè admittam, cum talis processisse præsumatur ex affectu conjugali *arg. c. is, qui fidem 30. h. tit.* ergo &c. Estque hoc verum etiam post Trid. modo Matrimonium contractum sit coram Parocho, & testibus, & impedimentum metus, quo contractum est, sit occultum, ita, ut in foro externo probari nequeat, ut rectè Sanch. D. 18. *cit. n. 12. §. 16.*

Quòd si verò prius contingat, & etiam 16 copula sit metu extorta, dicendum cum DD. *citt.* Matrimonium metu initum per ita admittam copulam non confirmari. Ratio est 1. Quia Ecclesia irritavit Matrimonium, gravi metu extortum, ob defectum pleni, & perfectè liberi consensus, atqui iste per sequentem copulam carnalem, si etiam ipsa sit gravi metu extorta, non suppletur, ergo manebit invalidum Matrimonium, sicut prius. 2. Fictio non potest operari plus, quàm veritas §. *minorem 4. Inst. de Adoption. l. filio 23. ff. de Liber & posthum.* sed consensus expressus per verba de præsentis metu extortus non constituit Matrimonium, ergo à fortiori nec fictus, & præsumptus per copulam. 3. Matrimonium nunquam potest validè contrahi ex metu cadente in constan-

tem virum; quia Jura absolute talem contractum Matrimoniale irritant, ergo nec potest confirmari prius Matrimonium invalidum per actum, sive copulam postea simili metu extortam. 4. Quamdiu perseverat metus, quo contractum est Matrimonium, tandiu istud manet invalidum. atqui hic metus non tollitur per copulam simili metu extortam, sed potius augetur, dum metus additur metui, ergo &c. 5. Si Matrimonium convalesceret per copulam etiam metu extortam, Ecclesia non adhibuisset sufficiens medium coactionibus; nam compellenti ad Matrimonium, facillimum esset etiam ad consummationem cogere. 6. Eadem incommoda sequuntur ex Matrimonio metu inito, & consummato, quæ ex eodem non consummato, ergo Matrimonium utrumque fuit ab Ecclesia irritatum.

417. Ex quo sequitur, quod stante ista sententia, potius quis pati debeat mortem, quam ut postquam consensu, per gravem metum extorto, contraxit Matrimonium, illud postea consimili metu compulsus consummet, ut *l. cit.* notant Tann. n. 33. Sanch. n. 17. Conink n. 42. Pirh. n. 124. & ratio est, quia cum non valeat Matrimonium, consummatio illius verè non est aliud, quam merè fornicatio, quæ nullo metu à malitia excusari potest. Addidi stante ista sententia; quia cum contraria sententia, quæ dicit, per copulam, etiam gravi metu extortam, affectu tamen maritali habitam, ratificari Matrimonium prius metu extortum, ob DD. auctoritatem probabilis sit, hinc posset quis in necessitate sententiam illam sequi, & sic excusari à peccato, consummando tali modo Matrimonium, ut notat Sanch. *l. cit.*

418. Neque obstant Argumenta contraria. Ad 1. Textus illi solum procedunt de copula non metu, sed spontè admissa, ne quod unà viâ est prohibitum, alterâ viâ obtineatur; nam ut n. 416. dixi, facile esset copulam extorquere metu, ut hoc modo obtineatur confirmatio Matrimonij coacti metu. Ad 2. Negatur suppositum, quod hoc casu metu admittens copulam, Matrimonium consummet animo conjugali; quia hunc habere non potest, nisi erroneè, cum Ecclesia Matrimonium metu extortum irritet absolute. Ad 3. Etsi Ecclesia irritando Matrimonium coactum metu intenderit etiam favorem metum passii, principaliter tamen irritationem fecit ob favorem publicum, cui pactis privatorum renuntiare non potest, Medium evitandi mortem metum passus aliud habere potest, petendo scilicet dilationem, seu tempus opportunum, quo possit metum deponere, & sic liberè consentire, ac Matrimonium consummare; sic enim fortè suadebit metum inferenti, & simul evitabit DEI offensam,

Quæritur 3. An Matrimonium, gravi metu extortum, convalescat per diuturnam cohabitationem utriusque conjugis, subsequenter ad Matrimoniale contractum initum? Si textus *c. ad id 21. b. tit.* inspiciatur, videtur absolute tenenda affirmativa; nam ibi generaliter ex cohabitatione, per annum, & dimidium continuatâ, consensus præsumitur esse renovatus. Sed repetenda est distinctio n. 415. data, & dicendum, cohabitationem, per tantum tempus continuatam, non aliter acceptandam pro ratificatione consensûs, quam si spontanea, & libera fuerit: & de hac intelligendum est *c. ad id cit.* ut notat *ibid.* Gloss. *V. per annum*, & docent Sanch. *l. 4. de Matr. D. 18. n. 3.* Perez *D. 17. s. 13. n. 5.* Gonzal. *ad c. cit. n. 5.* Gobat. *Theol. Exper. tr. 9. n. 262.* Valens. *bic s. 8. n. 5.* Zesl. *n. 80.* Pirh. *n. 113.* Schamb. *n. 156.* Wiest. *n. 251.* Magnif. P. Schmier *p. 3. de Imped. Matr. c. 4. n. 72.* Ratio est; quia ita, etiam sine commercio carnali cohabitans, affectu conjugali cohabitasse, ac proinde in Matrimonium legitime consensisse præsumitur. Estque præsumptio hæc secundum *citt.* DD. præsumptio Juris, & de Jure.

An verò præsumptio hæc locum habeat etiam nunc post Trid. nonnulli dubitant. Negat Clericat. *de Sacr. Matr. decis. 27. n. 39.* ob Declarationem S. Congreg. & Decisiones S. Rotæ, quas referunt Pont. *l. 5. c. 6. n. 7.* & Fagnan. *in c. de illis 11. de Despons. impub. n. 13.* ubi statuitur, quotiescunque Matrimonium ob aliquod Impedimentum nulliter contrahitur, eo cessante, non sufficere novum consensum ad instaurandum valorem, nisi præstetur iterum coram Parocho, & testibus. Ego hanc Declarationem, & Decisiones intelligendas judico solum de casu, quo Impedimentum, ob quod nulliter contractum est Matrimonium, est notorium, vel probabile in Judicio; quia mens statuentium fuit tollere incommoda illa gravia, & inter hæc recessum temerarium à sic clanculum ratificatis nuptijs, quibus occasio non minus, ac per nuptias merè clandestinas, daretur, si Matrimonium, cujus invaliditas publicè nota est, vel saltem in Judicio probari potest, clam posito consensu, revalidari posset. Tale periculum contra non est, quando Impedimentum, & invaliditas est penitus occulta, nec ullo modo in Judicio probari potest; tunc enim in foro externo præsumetur esse validum, & volens à Matrimonio tali recedere non audietur. Hinc cum Sanch. *n. 12.* & alijs judico, tali casu Præsumptionem consensûs procedere etiam post Trid.

Tria tamen eo casu juxta eundem Sanch. *n. 5.* & duob. seqq. Pirh. *bic. n. 113. not. 2.* & alios requirentur ad hoc, ut cohabitatio conjugum sit sufficiens signum conjugalis consensûs. 1. Ut ratificans Matrimo-

Matrimonium passis contractum sciat, illud fuisse invalidum; si enim ex errore, quo putabat prius Matrimonium fuisse validum, cohabitaret, per eam cohabitationem nunquam ratificabitur Matrimonium: & ratio est; quia nihil magis contrarium est consensui, quam error.

2. Ut cohabitatio sit diuturna: quantum verò hoc debeat tempus esse, arbitrio Judicis relinquendum est, quia sesqui annus, cujus in c. ad id cit. Pontifex meminit, tantum pertinet ad narrationem facti, non verò per id significatur, quòd tantum debeat esse cohabitationis tempus. Ut re-
 228 Et statuat Judex de diuturnitate temporis, moraliter id accipere debet, spectata scilicet opportunitate fugiendi, & morà cohabitationis, non Mathematicè, ut rectè monet Sanch. n. 6. qui addit, hoc procedere solum in foro externo; nam in foro interno nulla temporis mora sufficit, si deficiat animus ratificandi Matrimonium.

3. Ut cohabitatio illa sit omnino spontanea, ita, ut cessarit etiam causa timoris; nam durante causa metus, durat metus: & durante metu, sicut Matrimonium non potest primò contrahi, ita nec contractum invalidè convalidari potest.

320 Queritur 9. An, qui metu injustè incusso extorsit nuptias, obligetur cum eo, qui istum passus est, si iste vellet purgato metu, verè contrahere Matrimonium? Affirmant Richard. in 5. dist. 29. art. 1. q. 1. Alex. de Nevo in c. cum locum 14. n. 29. b. tit. Turrescram. in Summ. 31. q. 2. n. 11. Sylv. V. Matrimonium 9. q. 11. dist. 4. Navarr. Man. c. 22. n. 51. in fin. Henric. l. 11. de Matr. c. 10. n. 5. ad fin. Conink D. 28. dub. 1. n. 7. Pont. l. 4. c. 15. n. 3. Schambog. hic n. 160. & inclinatur Pirh. ibid. n. 125. cum alijs. Fundantur 1. textu c. propositum 1. de eo, qui duxit &c. ubi Alexander III. viro, qui prima uxore adhuc vivente, duxit aliam ejus rei ignavit, cognito primæ obitu, non permisit recessum à secunda, nisi cum hujus licentia, ut adeo in istius optione fuerit recessus à Matrimonio, vel in eo perseverantia. cur non etiam id in optione mulieris metu passæ sit, cum huic illata injuria non sit minor illa, quæ illata est dolo? 2. Paritate cum alijs Contractibus e. g. Emptione Venditione &c. metu extortis, qui solum rescinduntur ad instantiam metum passis; nam si iste velit stare Contractu, etiam metu inferens eo stare tenetur, quòd Jura deceptis tantum, & læsis, non etiam decipientibus, vel lædentibus subveniant, c. universorum 8. de rer. permut. & l. ex primo 2. §. sed ita 3. ff. ad S. C. Vellejan. 3. ratione; quia consensus ex parte metum inferentis fuit absolutus, & sufficiens ad ipsum ex sua parte obligandum, dummodo ex sua etiam parte coactus velit. igitur hoc postea liberè, ac spontè volente, is, qui metum intulit, Matrimonium inire tenebitur.

Verum his non obstantibus, dicitur 424
 dum, quòd metu inferens tali casu per se loquendo non teneatur inire Matrimonium, etiam postea cum eo illud velit contrahere metu passus. Ita Sanch. l. 4. de Matr. D. 15. n. 5. Hurtad. de Matr. D. 6. n. 16. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 5. n. 2. §. id verò. Perez scilicet. 12. à n. 5. Wiesel, hic n. 254. qui proinde metu inferenti liberam permittunt facultatem resiliendi à tali Contractu, etiam altera parte invita. Ratio est; quia non apparet, unde oriatur ea obligatio: non enim 1. oritur ex Contractu; nam præterquam quòd ita metu initus jure positivo sit irritus, simul ex natura sua reciprocus est, ita, ut includat tacitam conditionem, Accipio te in meam, si vicissim me accipias in tuam. igitur claudicare non potest, & unum obligare ad individuum vitæ societatem, nisi ad eam obligetur alter. Non 2. ex consensu; quia, ut modò dictum est, consensus iste ex parte cogentis non fuit absolutus, sed tacite conditionatus: ac proinde hoc ipso, quòd ex parte unius fuerit nullus, ex parte alterius quoque deficit, & nullam obligationem inducit. Non 3. ex injuria; quia ista ferè tollitur ipsa Matrimonij coacti dissolutione, & metus illati punitione. Non 4. ex delicto in pœnam coactionis; quia hoc exigere Judicis condemnationem, ante quam nullus tenetur subire pœnam. Non denique 5. ex Jure positivo; quia nullum extat hujusmodi Jus positivum, quòd metu inferentem obliget ad nuptias contrahendas cum metu passio.

Addit autem in Responsione per se 426
 loquendo; quia casu, quo metu passio grave, & aliter, quàm per conjugium irreparabile damnum illatum fuisset, metu inferens ad Matrimonium validandum teneretur, & Judiciali etiam autoritate cogendus esset; nam id æquitas, & ratio naturalis poscit, ut rectè observat Perez l. cit. n. 7. & P. Wieselner n. 255. qui optimè addit, idem dicendum in omnibus ijs casibus, quibus, ut plerumque solet, Matrimonium metu initum præcessissent Sponsalia; cum enim hæc, ut n. 427. dicitur, valida sint, etiam metu extorta sint, & rescindi solum ad instantiam metum passis possint, eo casu metu inferens, si ita metu passus velit, obligabitur Matrimonium validare, non quidem ratione Contractus Matrimonialis metu extorti, sed ratione Sponsalium præcedentium, quæ per Matrimonium subsequens metu extorium non tolluntur.

Argumenta in contrarium allata m. 425
 gis sunt speciosa, quàm efficaci. Ad 1. Negatur paritas cum textu c. propositum cit. nam eo casu recessus à muliere non fuit permissus viro ob triplicem rationem. 1. ob fidem Matrimonij, ligaminis impedimentum ignorantiam datam, & bona fide acceptam. 2. ob præjudicium mulieris
 gra.

gravissimum, & aliter, quam per Matrimonium non reparabile, quippe quæ ipsi, tanquam legitimo marito suo, cohabitavit. 3. in pœnam dolosæ deceptionis. Harum autem causarum nulla pugnat in nostro casu: non prima; quia Impedimentum metus utriusque notum est: non secunda; quia nostra resolutio solum procedit casu, quo damnum inde acceptum aliter reparari non potest: non tertia; quia pœnales dispositiones de casu ad casum Jure non expressum extendi non debent. Ad 2. iterum negatur paritas: nam Matrimonium metu extortum Jure Ecclesiastico est irritatum; ceteri verò Contractus metu initi Jure subsistunt: & hinc claudicare possunt, seu ex una parte habere obligationem efficacem, inefficacem ex altera; quia per Exceptionem elidi potest. Ad 3. patet ex dictis; negatur enim, quòd etiam consensus metum inferentis absolutus fuerit, cum tacitam conditionem habeat, *Accipio te in meam, si vicissim me accipias in tuam.*

326. **Quæritur 10.** An valida sint Sponsalia metu extorta? Negant Abb. in c. ex litteris 11. de despons. impub. n. 2. Anchar. in c. veniens 15. h. tit. n. 6. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 3. S. 5. n. 1. Azor p. 1. l. 1. c. 11. q. 7. cas. 1. Sal. tr. 3. D. 3. sect. 1. n. 27. Sanch. l. 4. de matr. D. 19. n. 3. Gutier. c. 76. de matr. n. 42. Petr. Barbof. ad Rubr. ff. solut. matr. p. 4. n. 30. Aug. Barbof. in c. ex litteris cit. n. 4. Reginald. l. 31. n. 38. Laym. l. 3. tr. 4. c. 6. n. 5. 7. secundo, Bonacin. q. 3. p. 8. n. 21. Dian. p. 3. tr. 4. ref. 278. Tambur. in Decal. l. 3. c. 3. §. 5. n. 14. Cardin. de Lug. D. 22. de Just. sect. 6. Zoel. bic. 77. König de eo, qui duxit Sc. n. 23. 7. porro, Sporer de matr. n. 43. *Wex. Ariadu. p. 5. tr. 2. p. 2. contr. 1. n. 1. §. seqq. Magnif. P. Schmier p. 3. de Imped. matr. c. 4. n. 44. §. seqq. Fundantur 1. textu s. ex litteris cit. ubi puella duodennis impuberi desponsata, & in istius domum traducta, recedere, & alteri nubere permissa est, quòd minis parentum ad id impulsu fuerit; non fuisset autem permissa recedere, & alteri nubere, si Sponsalia, ita metu parentum contracta, fuissent valida, ergo &c. 2. Juris dispositio de Matrimonio trahitur ad Sponsalia, cum de his aliud Jure non est expressum juxta l. Oratio 16. ff. de Sponsal. igitur sicut Matrimonium, ita & Sponsalia metu extorta viribus, & valore carent. 3. dari non potest obligatio ad actum Jure nullum, ut patet ex terminis. atqui Sponsalia metu extorta, si valent, obligarent ad actum Jure nullum, videlicet ad Matrimonium metu contrahendum. 4. metus iste, quo extorquentur Sponsalia, etiam influeret in ipsum Matrimonium; nam quidquid influit in obligationem tanquam radicem, influit consequenter in objectum, & effectum, illius obliga-*

tionis, atqui metus influeret in obligationem præviam ex sponsalibus ortam, ergo &c. 5. licet concedatur, quòd alia Vota simplicia, metu gravi extorta, sint valida, Votum tamen Religionis ingrediendæ, simili metu extortum, invalidum est, quia est via ad Professionem Religiosam, quæ metu extorta, invalida est. atqui etiam Sponsalia sunt via ad Matrimonium, ergo &c.

Sed melius dicitur hujusmodi Sponsalia, quamvis rescindi possint, tamen valida esse. Ita Sylv. V. Sponsalia q. 6. in fin. Petr. de Ledem. de matr. q. 47. art. 3. circa 3. arg. dub. 3. Henriq. l. 11. c. 9. n. 6. Ochagav. tr. de matr. q. 33. n. 2. Tann. D. 3. de matr. q. 1. n. 14. Less. l. 2. de Just. c. 17. n. 37. Conink D. 25. dub. 1. n. 7. Pal. tr. 2. D. 1. p. 9. n. 3. Perez D. 10. sect. 3. à n. 4. Henr. Mayr de Sponsal. n. 132. Pirh. bic. n. 21. Wiest. n. 257. *§. seqq. Ratio est 1.* quia si irrita essent Sponsalia metu extorta, irritata essent vel Jure naturali, vel positivo non naturali; quia hoc præcisè spectato, etiam matrimonium metu extortum valet, cum illud juxta dicta n. 406. Jure solum Ecclesiastico sit irritatum. Non etiam positivo; quia nullum hujusmodi Jus ea irritans extat, neque adducitur aliquid ab Adversarijs, præter c. ex litteris cit. ex quo tamen, ut n. seq. dicitur, nihil probatur. 2. licet valeant Sponsalia hujusmodi metu extorta, tamen satis videtur consultum patienti metum, si possit petere, aut obtinere rescissionem contractus, aut si possit pro arbitrio resilire, cum quoad alios plerisque contractus id satis esse censetur. ergo frustra plus asseritur. 3. Imò patienti metum major favor præstatur, si dicantur valere ejusmodi Sponsalia; quia habebit sibi obligatam partem alteram ad standum Contractu, si postea id desideret metum patiens: cum ergo favendum sit potius metum patienti, rectius dicitur contractum valuisse, sed ita, ut quasi claudicat, & sit in potestate metum patientis vel resilire, vel partem alteram adigere ad implendum Contractum.

Neque obstant Argumenta allata in contrarium. Ad 1. Pontifex in c. ex litteris cit. non dicit, ea Sponsalia fuisse irrita; imò aperte supponitur ea fuisse valida; quia Pontifex moneri jussit puellam, ut sibi desponsati pueri annum ætatis decimum quartum expectaret, quem expectare non debuisset, si Sponsalia ipso Jure fuissent invalida. Dicunt quidem Sententiæ adversæ Patroni, id fuisse tantum consilij; quia additur, *Si puella commonita - - non duxerit expectandum, et - - accipiendi alium virum liberam tribuendam facultatem.* Verum ex hoc plus non sequitur, quam quòd Sponsalia metu extorta rescindi possint, atque in casu cit. rescissa fuerint. Deinde esto, Pontifex ibi senserit, ea Sponsalia fuisse nulla, talia illa fuerunt, non tamen propter metum, quia

quàm propter defectum consensûs in puella ; quia ut ibi cum Gloss. *V. desponsata* advertit Innocentius , dicitur fuisse omnino nolens , non solum cum traduceretur in domum pueri , sed etiam cum eidem desponsaretur. *Ad 2.* imprimis Lex illa merè civilis est , quæ in Sponsalibus , tanquam re Spirituali post elevationem matrimonij ad dignitatem Sacramenti , attendi non debet. Deinde esto , Lex illa canonizata sit , tantum locum habet , quando eadem est ratio Sponsalium , & Matrimonij : quod in proposito Dubio non contingit ; ideo enim Matrimonium metu extortum ex dispositione Ecclesiæ invalidum est , quia aliquando validè contractum nulla humana autoritate rescindi potest : atqui Sponsalia varijs modis dissolvi possunt. Igitur ratio , quæ pugnat pro invaliditate matrimonij metu extorti , non pugnat pro invaliditate Sponsalium simili metu extortorum. *Ad 3.* Sponsalia , etiam metu extorta , non obligant ad matrimonium contrahendum , dum metus urget , sed tantum , quando isto cessante , illud liberè , & cons. validè iniri potest. Erit igitur obligatio eorum quasi conditio , scilicet *si metus cessaverit* , & hoc stante manebit suspensa , proditura in actum , illo sublato. *Ad 4.* Matrimonium , cessante metu , initum à Sponsalibus metu extortis ferè pendet , sicut Matrimonium in facie Ecclesiæ contractum à Sponsalibus clam initis. Atqui clandestinitas Sponsalium non obest matrimonio in facie Ecclesiæ contracto , ergo nec metus , quo contracta sunt Sponsalia , obest valori matrimonij deinde cessante metu contracti. *Ad 5.* etiam de Voto ingrediendi Religionem negatur , si metu extortum sit , illud ipso Jure irritum esse , cum nullus textus Juris extet , quo irritetur , vel irritum declaratur , & à Constitutione , quâ Professio metu extorta irritatur , tanquam restringente Jus naturale , ad Votum ingrediendi Religionem duci Argumentum non debeat.

429 **Quæritur II.** an audienda sit mulier , dicens , se in Matrimonium consensisse metu gravi injustè illato ? *1.* audiendam , si hoc probare velit ; cum enim ejus illatio quid facti , & delictum sit , hæc autem non præsumantur , probanda erit ab allegante. Debet autem probare non tantum metum , sed etiam illius qualitatem , videlicet , quòd talis fuerit , qui possit cadere in constantem virum , ut colligitur ex *c. consultationi 28. h. tit.* Circa modum probandi metum consulendi sunt Menoch. *l. 3. præsumpt. 4. per totam* & Mascard. *de probat. concl. 1055. § seqq.* Præcipuus est , qui fit per testes : quorum si duo omni exceptione majores de metu deponunt , juxta Innoc. *c. super hoc de renunt. n. 2.* iisdem magis creditur , quàm mille testantibus spontaneam voluntatem : & ratio est ; quia qui deponunt de metu , id

B. P. Schmalzgrueber *L. IV.*

quod afferunt , potuerunt corporeo aliquo sensu percipere ; qui autem testantur spontaneam voluntatem , cum res in anima sit recondita , non potuerunt sensu percipere.

Duplicem tamen hæc Regula excep-
tionem patitur. **1.** nisi pro deponentibus de spontanea voluntate adessent præsumptiones , & conjecturæ , ut si actus est in præsentia Judicis , vel coram consanguineis ; nam in horum præsentia non præsumitur metus : & hinc existente tali præsumptione , vel conjectura de libera voluntate , Judex arbitrabitur , quibus testibus major fides sit adhibeanda. Sanch. *l. 4. de matr. D. 27. n. 2.* **2.** si testificatio negantium intervenisse metum sit negativa coarctata loco , & tempore ; tunc enim æquè creditur affirmantibus , sicut negantibus , cum utroque casu id , quod deponunt , per media externa probari possit : hinc iterum arbitrio Judicis relinquendum erit , cuiam parti , pensatis circumstantijs , magis credendum sit. Covar. *p. 2. de Sponsal. c. 3. §. 5. n. 10.* Ant. Cuch. *l. 5. Instit. major tit. 12. n. 167. § 168.* Sanch. *l. cit. n. 3.*

Porro tum requiritur , ut metus annullans Matrimonium cadat in virum constantem , & hoc à metum allegante probeatur , non ita accipiendum id est , quasi æquè gravis requiratur metus in muliere , qui in viro ; nam cum hic sit fortior , & constantior , mulier verò naturâ suâ sit inconstantior , & debilior , ideo minor metus excusat fæminam , quàm masculinum , sive minor metus censetur gravis in fæmina , qui non censeretur gravis in viro , ut tradit Gloss. *in c. cum locum 14. V. metus h. tit.* Covar. *p. 2. de Sponsal. c. 3. §. 4. n. 9.* Sanch. *l. 4. D. 3. n. 2.* Pirh. *hic n. 115.* Neque obstat , quòd *c. cum locum cit.* legatur , *In virum constantem* ; quia subintelligendum , *Vel in mulierem constantem* , habito respectu ad debilitatem sexum. Abb. *ibid. not. 4.* Vel certè sub nomine viri comprehenditur hic etiam fæmina ; quia genus masculinum concipit fæmininum , ut absurdum vitetur. Canif. *in c. 28. cit. n. 2.* Fagnan. *ibid. n. 13. § 14.* Pirh. *l. cit. qui cum Glossa in c. 6. V. metum passus de his , quæ vi metusve causa ,* & Covar. *l. cit. n. 8.* advertit optimè , generaliter loquendo , quisnam metus dicatur cadere in constantem virum , relinquendum esse arbitrio Judicis.

Quodsi , consideratis omnibus , du-
bium sit , utrum metus , injustè ad Matrimonium contrahendum incussus , gravis sit censendus , an non , adeoque utrum matrimonium irritum , an validum sit , judicandum pro valore matrimonij , ut alijs *cit.* advertit Laym. *l. 5. tr. 10. p. 2. c. 5. n. 4.* quia licet maximopere curandum sit , ut Matrimonium : in perpetua conjunctione consistens , libera voluntate contrahatur , ideoque

Spon-

Sponsalia, si quocunque etiam leviori metu, per vim extrinsecam incusso, celebrata sint, facile dissolvi possint seu propria metum patientis opposita Exceptione, seu Judicis implorata auctoritate, postquam tamen semel Matrimonium contractum est, potius est, ut validum, quam ut invalidum judicetur, cum Matrimonij causa favorabilis sit, idque partim propter reverentiam Sacramenti arg. c. licet 47. in fin. de testib.

ibi, *Tolerabilis est aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, quam conjunctos legitime contra Statuta Domini separare*; partim quia Reip. & prolis educanda interest, ut Matrimonia non solvantur, nisi eorum infirmitas, seu impedimentum dirimens appareat. Accedit, quod postquam contractus celebratus est, possessio, seu potius praesumptio stet pro ejus valore, nisi contrarium ostendatur.

§. III.

De Impedimento erroris.

S U M M A R I U M.

433. Quid sit error?
 434. Quotupliciter in Contractu Matrimonij possit contingere?
 435. Quot modis contingere possit Error circa qualitatem?
 436. Utrum error aliquis dirimat Matrimonium?
 437. Conclusio affirmativa certa est.
 438. Solvuntur Objectiones.
 439. Utrum error quoad substantiam personae invalidum reddat Matrimonium?
 440. Resolvitur affirmativa.
 441. Corollaria.
 442. Respondetur ad Argumenta opposita.
 443. An solum Error circa substantiam personae antecedens valorem Matrimonij tollat?
 444. An etiam Concomitans?
 445. An Error circa qualitatem vitiet Matrimonium, quando is redundat in substantiam personae?
 445. Quid, quando non redundat in illam? Rationes dubitandi.
447. Respondetur non vitiare.
 448. Nisi cum qualitati hujusmodi alligatus consensus.
 449. Solvuntur Argumenta opposita.
 450. 451. Quando error qualitatis involvat errorem personae?
 452. 453. 454. Pro Corollario deducitur solutio casus.
 455. 456. 457. An validum sit Matrimonium, si uterque vel alter contrahentium per errorem credat se laborare Impedimento dirimente, quod revera non subest.
 458. 459. 460. An casu, quo, aliqui per errorem contraxerunt Matrimonium invalide, convalescat illud, si stante errore, denuo consentiant?
 461. An ut eo casu convalescat, necessarium sit, utranque conjugem conscium esse Impedimenti, ob quod irritum fuit Matrimonium.

433 **Q**Uaeritur I. quid sit Error & quotupliciter in Contractu Matrimonij possit contingere? si Erroris nomen sumatur strictè, distinguitur ab Ignorantia: hæc enim solâ scientiæ negatione contenta est, cum contra Error judicium positivum intellectus perversum postulet; errare enim est unum pro alio putare, teste D. Aug. Enchir. c. 21. & refertur can. in quibus 6. caus. 22. q. 2. Hic accipitur latè, prout etiam includit ignorantiam, cum in ordine ad inducendum Impedimentum in Matrimonio perinde sit, an ignorantia, an error positivus intervenierit. Dicitur tamen potius Error, quam Ignorantia dirimere Matrimonium; quia nunquam contingit ignorantia, quæ voluntarium consensum auferat, nisi cum errore conjuncta sit, quod actus voluntatis præsupponat cognitionem rei, in quam fertur, quæ si vera sit, jam actus est voluntarius, si autem falsa, sit involuntarius, cujus proxima causa est error, ignorantia verò solum, in quantum habet admixtum errorem. Vide Sanch. l. 7. de matr. D. 18. n. 2.

Potest autem Error in Contractu⁴³⁴ Connubiali contingere dupliciter, scilicet vel circa substantiam, ut loquuntur, aut individuum personae, cum qua Matrimonium initur, vel circa qualitatem, & accidentia ejusdem. *Primum sit*, quando Titius contrahere volens cum Bertha, Matrimonium init cum Caja, per errorem existimans esse Bertham. *Secundum*, quando credit se contrahere cum pulchra, nobili, virgine, divite, cum sit deformis, plebeja, corrupta, pauper. Uterque error vel est Antecedens, vel Concomitans actum. *Antecedens* tunc dicitur, quando dat causam Contractui, ita, ut eo non existente, actus nequaquam fieret, atque ita efficitur ut actus sit in voluntarius, cum nihil sit volitum, nisi præcognitum. *Concomitans* tunc censetur, quando non inducit ad contrahendum, sed ita comitatur actum, ut eo non existente, adhuc fieret actus: proinde non efficit involuntarium, sed efficit tamen non voluntarium.

Præterea Error circa qualitatem ali⁴³⁵ quan-

quando redundat in substantiam, & individuum personæ, aliquando non. *Primum* contingit, quando qualitas, circa quam ille versatur, est omnino singularis, & certum individuum denotans, e. g. quod is, cum quo Matrimonium initur, sit certi Regis filius, aut filia primogenita; vel cum qualitas aliqua est unicus finis Matrimonij cum aliqua contrahendi, ita, ut hoc unice eligatur, tanquam medium ad finem, seu qualitatem illam obtinendam, quod persona, cum qua Matrimonium initur, illa prædita esse iudicetur, v. g. si Juvenis opibus pollens, sed non nobilis ad familiam suam aliunde adscito splendore ornamendam, & attollendam affinitatem cum Illustribus familijs quarat, & unice eo fine inducatur ad contrahendum Matrimonium cum puella, quæ se Illustri sanguine procreatam dolose mentitur: cujusmodi muliebris imposturæ illustre exemplum ex Caramuele refert Gobat *Theol. Exper. tr. 9. n. 114.* Secundum evenit, quando Titius contrahit Matrimonium cum Bertha, cum errore quidem, quod eam nobilitate, opibus, formâ, modestiâ, aut alia dote præstare existimârit, ita tamen, ut his qualitatibus consensum suum non alligârit.

436 **Quæritur 2. utrum Error aliquis dirimat Matrimonium?** Videtur non dirimere. 1. quia Matrimonium, contractum sub conditione impossibili, valet, ut patet ex c. *fin. de condit. apposi.* ergo etiam validum erit contractum errore; si enim non valeret errore contractum, ideo non valeret, quia consensus deficit in errante, atqui consensus deficit etiam in eo, qui contrahit, sub conditione impossibili; non enim aliter consentit, quam si evenerit conditio: cum igitur conditio impossibilis per rerum naturam evenire non possit, sub ea contrahens revera non consentit. 2. *veniens 15. & c. is qui fidem 30. b. tit.* pronuntiatur pro valore conjugij in eo, qui Sponsam de futuro carnaliter cognovit, licet ille probare velit, se in conjugium non consensisse, imò dissensisse, ergo defectus consensus, qui ex errore arguitur, non vitiat Matrimonium.

437 Sed his non obstantibus, est certa omnium sententia, quod error Matrimonium dirimat, & illius valori obstat. *Ratio est;* quia ad valorem Matrimonij necessariò requiritur consensus, ut constat ex *can. sufficit 2. caus. 27. q. 2. c. cum locum 14. & c. tue 25. b. tit.* Florent. in *Decret. Fid. de Sacram. S. septimum, Trid. sess. 24. c. 1. de reform. matr.* atqui errantis nullus est consensus, nec voluntas *l. cum testamentum 8. & l. non idcirco 9. C. de Jur. & fact. ignor. ex. &c.*

438 Neque contrarium probant Argumenta assumpta ex textibus in contrarium allegatis. *Ad 1. ut infra Tit. 5. dicitur, in c. fin. cit. pro valido habetur Matrimonium* B. P. Schmalzgrueber L. IV.

contractum sub conditione impossibili, tum solum, quando dubium est, an serio, vel joco adjecta sit, tum enim ob favorem Matrimonij præsumitur intervenisse consensus absolutus, & conditio impossibilis reputatur pro non adjecta. Secus dicendum, quando constat, quod contrahens hujusmodi conditioni alligaverit consensum suum, tunc enim Matrimonium erit invalidum ex defectu consensus: unde ex hoc Argumento potius confirmatur nostra sententia. *Ad 2. in textibus ibi cit. præsumitur legitimus consensus in Matrimonium ex carnali commercio ad excludendum peccatum fornicationis: & hinc si revera ineatur talis copula animo fornicario, neque ante Trid. (de quo tempore tantum dispositio illorum textuum procedit) censendum est contractum fuisse Matrimonium; quia præsumptio veritati cedit.*

Quæritur 3. utrum error quoad substantiam personæ invalidum reddat Matrimonium? Difficilem resolutionem, alias indubiam, faciunt argumenta aliqua, quæ in oppositum afferri possunt. Nam 1. si error personæ obstatet valori Matrimonij, tunc Jacob Patriarcha, quando concubuit cum Lia, pro Rachele sibi à Labano suppositâ, fuisset fornicarius, & Lia adulterij simul, atque incestus rea, sequela admitti convenienter non potest, ergo &c. 2. quando *Gen. 27.* Isaac benedixit Jacob, existimans illum esse Esau, contigit error personæ, & tamen valida fuit ea Benedictio secundum verba ipsius Isaac *v. 34. ibi, Benedixique ei, & erit benedictus.* 3. in cæteris Sacramentis valori error personæ non obstat; nam Baptismus, Confirmatio, Sacramentalis absolutio &c. valide conferuntur, quantumvis Sacramenti Minister circa baptizati, confirmati, absoluti &c. personam erret, & Cæcus sit, quem ille existimat esse Titium. 4. Emptio Venditio, & cæteri contractus regulariter celebrantur validè, quamvis Venditor in persona Emptoris erret, & putet esse Sempronium, qui tamen est Mævius; vel etiam circa rem venditam Emptorem decipiat Venditor, & dicat fericum, quod vendit, esse Indicum, cum tamen sit Europæum, modò utrumque sit æquè bonum, ac utile.

Sed indubitata est resolutio, quod error quoad substantiam personæ Matrimonium reddat invalidum. Ita S. Thom. in *4. dist. 30. q. 1. art. 2.* Paludan. *ibid. art. 1. n. 5.* Rosell. *V. Impedimentum Imped. 2. princ. Sylv. V. Matrimonium 6. q. 1. 7. error personæ, Brunell. de Sponsal. concl. 32. n. 2. Henriq. l. 11. de matr. c. 10. n. 3. & l. 12. c. 4. n. 1. Suar. in 3. p. tom. 3. D. 13. sect. 4. ad fin. Sanch. l. 7. de matr. D. 18. n. 12. Gutier. c. 89. de matr. n. 1. Conink D. 31. dub. 1. n. 9. Hurtad. D. 13. difficult. 1. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 2. n. 1. Pal. tr. 28. D. 4. N 2 p. 4.*

p. 4. n. 1. Engl. hic S. 4. n. 2. Pirh. n. 160. Wiest. n. 207. Magnific. P. Schmier. p. 3. de Imped. matr. c. 2. n. 166. & habetur expressè *can. un. caus. 29. q. 1. ibi*, Error personæ -- conjugij consensus non admittit. Ratio est; quia error circa substantiam, seu substantiale objectum vitiat Contractum, sed persona determinatè cognita contrahenti est substantiale objectum Contractus Matrimonialis, ergo error circa illam vitiat Matrimonium.

441 Ex quo sequitur 1. tale Matrimonium esse irritum ipso Jure naturæ, ut DD. *citt. observant*: quia sicut sine consensu, ita sine consensu in certam personam non habetur conjugium, atqui errans in persona non consentit in personam, cum qua per errorem contrahit; quia totus ejus consensus fertur in personam abentem, quam per errorem existimat esse præsentem, non autem fertur in eam, quæ revera præsens est, igitur cum ista conjugium ex defectu consensus revera non datur; nam actus agentium non operantur ultra intentionem illorum. Sequitur 2. id Impedimentum afficere etiam Infideles, si Matrimonium contrahant cum errore personæ; quia etiam inter ipsos Matrimonia, cum impedimento Juris naturalis contracta, non valent, tale autem secundum dicta est Impedimentum erroris circa substantiam personæ Sanch. l. *cit. n. 14.* Sequitur 3. non posse Ecclesiam statuire, ne error personæ dirimat Matrimonium; quia nequit efficere, ut absque consensu Matrimonium consistat, quem error personæ tollit. Sanch. n. 15. & apud hunc *citt.*

442 Neque aliud evincunt Argumenta opposita, Ad 1. ut *c. un. cit.* non malè declaratur, inter Jacob. Patriarcham, & Liam verum conjugium non intercessisset, nisi cognito errore consensus in individuam vitæ societatem cum illa fuisset subsecutus. Neque tamen propterea fornicarius Patriarcha fuit; quia ipsum excusavit ignorantia, & affectus conjugalis. Liam quidem adulterij, & incestus ream existimat Cornelius à Lapide in *Gen. c. 29. v. 24.* sed ab utroque illam absolvit S. Thom. in 4. *dist. 30. q. 1. art. 1. ad 4.* Ytella in *Gen. c. cit. n. 17.* Perez D. 24. *sect. 1. n. 18.* quòd lege Primogenitarum, & paternis imperijs se illi legitime copulatam existimavit; quia natu majorem primò nuptui tradi illius temporis consuetudine receptum fuit. Ad 2. Benedictio illa ab Isaaco directæ fuit vel in personam filij præsentis, ut vult Abulens. in *c. 27. Gen. q. 7.* vel ut alij, in personam primogeniti, qualis jam post empta primogenita fuit Jacob; aut si directæ fuit in ipsam personam Elau, invalida fuit ob errorem personæ, sed sortita valorem ex confirmatione illius postea facta, quòd Divina inspiratione intellexerit Isaac, eam fuisse Divinam volun-

tatem, ut D. August. l. 6. de *Civit. e. 393 in fin.* Theodoret. q. 79. in *Gen.* Andreas Mafius ad verba *Jos. 9. Et non percusserunt eos*, cum alijs notant. Ad 3. Negatur paritas; nam in administratione Baptismi, Confirmationis, Pœnitentiæ, & aliorum Sacramentorum non spectatur hæc, vel illa persona, sed ferè solum ea, quæ præsens est, qualiscunque illa sit; & ratio est; quia baptizantis, confirmantis, absolventis &c. & ipsorum etiam Sacramentorum non interest, qualis sit persona, quæ baptizatur &c. modò ritè disposita sit. At in Matrimonio plurimum interest contrahentis, cum qua persona contrahat, cum Matrimonium ineundo se cum illa ad individuam vitæ societatem obliget. Ad 4. Iterum venditoris parum interest, quæ sit persona emptoris, & hujus, quæ sit persona venditoris, & utriusque, unde sit merx, modò æquè bona, ac utilis sit, prout desideratur: & ratio est; quia in Justitia commutativa, ad quam ceteri contractus, qui onerosi sunt, ut Emptionis Venditionis, pertinent, sola ferè æqualitas inter datum, & acceptum, mercem, & pretium attendi solet.

Dubitatur qualis error circa substantiam personæ valorem Matrimonij tollat, an antecedens solum, an verò etiam concomitans? R. Uterque. De antecedente ostenditur; quia talis error dat causam contractui, ita, ut si quis non errasset in persona, nolisset cum tali contrahere, adeoque facit contractum Matrimonij involuntarium circa primarium, & substantiale illius objectum, quod est persona determinata, electa à contrahente, & per consequens talis error facit irritum etiam ipsum contractum.

De errore Concomitante major est difficultas; quia etiam stante ejusmodi errore, potest aliquis esse ita habitualiter affectus, ut licet non erraret, sed sciret esse aliam personam, quam putabat, adhuc tamen contrahere cum ea vellet: conf. error iste non facit contractum involuntarium.

Sed etsi hoc verum sit, dicendum tamen, quòd etiam error concomitans valorem contractui Matrimoniali tollat. Ita Veracruces p. 1. *Specul. art. 28. ad fin. S. circa hoc impedimentum*, Barth à Ledesma, de *matr. dub. 30. concl. 2.* Petr. de Ledesma, de *matr. q. 51. art. 2. dub. 2. concl. un. in fin. 1. rationis*, Sanch. l. 7. de *matr. D. 18. n. 6.* Laym. l. 5. *tr. 10. p. 4. c. 2. n. 1. q. ampliar.* Ratio est; quia ut Matrimonium legitimum sit, necessarius est consensus actualis, & positivus in personam, quæ offertur. Error autem concomitans, licet non efficiat actum involuntarium, facit tamen non voluntarium, & aufert consensum actualem, & positivum; nam voluntas cum tali errore de præsentem solum fertur in absentem, quam per errorem præsentem putat,

est, non verò in illam, quæ præsens re-
vera est. Igitur cum errantis, & non cog-
noscentis nullus sit consensus, nullum etiam
Matrimonium erit hoc casu.

Et hoc verum est, etiamsi contra-
hens tempore initi Contractûs Matrimonia-
lis diceret, *Ducerem, si nōssēm hanc esse Ber-
tham*; quia non voluntas, quæ esset, sed
quæ est, constituit Matrimonium, ut bene
Sanch, *l. cit.* Aliud foret, si errans actu in-
tenderet cum persona præsentī contrahere,
quæcunque illa sit, tunc enim validum foret,
utpote contrahente verè in personam
illam consentiente.

445 Quæritur 4. an Matrimonij valori
obstet error quoad qualitatem? *1.* Distinguen-
do: Vel enim error iste talis est, ut
involvat simul errorem personæ, vel talis
solum, qui in substantiam, sive individuum
personæ non redundat. *Si primum*, Matrimo-
nium eo errore redditur invalidum: &
conf. nullum est Matrimonium, quod Caja
inire vult cum certi Regis, aut Principis
primogenito, si ab ea per errorem contra-
ctum sit cum secundo, vel tertio-genito:
item nullum est, quod Titius per errorem
contrahit cum ignobili, volens solum inire
matrimonium cum puella illustri. Ita S.
Thom. *1. p. q. 29. art. 1.* Sanch. *l. 7. de matr.*
D. 18. n. 23. Laym. *l. 5. tr. 10. p. 4. c. 2. n.*
2. §. limitari, Pal. *tr. 28. D. 4. p. 4. n. 5.*
Caramuel *Fundam. Theol. Fund. 70 §. 2.* Go-
bat *Theol. Exper. tr. 9. n. 114.* Engl *hic §.*
4. n. 2. §. 3. Pirh. *n. 163.* Wiest. *n. 214.*
Ratio est; quia in his casibus desideratur le-
gitimus consensus; hic enim non fereba-
tur in personam, nisi ut præditam qualitate
Primogenituræ, aut Nobilitatis, ad quam
obtinendam Matrimonium tanquam medium
unicè electum fuit.

446 *Si secundum*, major est difficultas;
nam 1. conjugia, metu gravi injustè incusso
inita, ut *supra n. 386.* & *seqq.* dictum est,
sunt ipso Jure irrita. Atqui metus non ma-
gis obstat voluntario, & libero consensui,
quàm error, & dolus. Ergo etiam iste, li-
cèt circa substantiam personæ non sit, mat-
rimonij valorem tollit. 2. Sponsalia, imò
& alij bonæ fidei contractus, quibus do-
lus, indèque ortus error causam dedit,
vel irriti sunt ipso Jure, vel saltem rescissio-
ni obnoxij. Igitur cum Matrimonium er-
rore initum, si semel validum sit, rescindi
nequeat, dici debet, quòd invalidum sit.
3. Error qualitatis in Eleemofyna vitiat Ele-
mofynam; nam si Titio dones, quia pau-
perem existimabas, non valet donatio, si
ipse dives sit. Igitur nec valebit Matrimo-
nium contractum cum Bertha, quam existi-
mabas esse divitem, si ipsa sit pauper.

447 Sed his non obstantibus, dicendum,
quòd error circa qualitatem personæ, eti-
det causam Contractui, & proveniat ex do-
lo alterius contrahentis, modò in substan-

tiam, sive individuum personæ non redun-
det, per se non irritet Matrimonium. Ita
Gloss. *in c. cum dilectus 6. V. ad facultatem de*
his, quæ vi metusve causâ &c. Abb. *ibid. n.*
13. Sylv. *V. Matrimonium 8. q. 1. fin.* Sor. *in*
4. dist. 35. q. un. art. 2. colum. 4. §. ad hæc.
Covar. *p. 2. de Sponsal. c. 3. §. 7. n. 3.* &
l. 1. var. c. 5. n. 1. Molin. *tr. 2. de Just.*
D. 352. n. 5. Barth. à Ledesim. *de matr. dub.*
30. concl. 3. Petr. de Ledesim. *de matr. q.*
51. art. 2. dub. 3. paulò ante concl. 2. Valent.
2. 2. D. 52. q. 20. p. 4. §. 2. Sanch. *l. 7.*
de matr. D. 18. n. 18. Gutier. *c. 89. de matr.*
n. 11. Coninck *D. 31. dub. 1. n. 11.* Laym.
l. 5. tr. 10. p. 4. c. 2. n. 2. Pal. *tr. 28. D. 4.*
p. 4. n. 3. Engl *hic §. 4. n. 2.* Pirh. *n. 162.*
Wiest. *n. 215.* & sumitur ex *c. cum in Apo-*
stolica 18. b. t. ubi pro valido habetur con-
jugium, cui dolosum mendacium, & sub-
reptio causam dedit. Ratio est; quia talis
error non tollit consensum in personam, ad
valorem matrimonij requisitum, nec facit
Matrimonium invalidum simpliciter, sed
tantum secundum quid, nempe circa quali-
tates, & accidentia personæ, cum qua con-
trahitur, quæ se habent solum per modum
rationis motivæ, seu impulsivæ, & causæ
finalis extrinsecæ. Conf. quia si talis error
matrimonium vitaret, plurima Matrimonia,
magno prolium, maximo Reip. damno, &
scandalo publico, dissolverentur, cum sæ-
pius interveniat error circa qualitatem in
matrimoniali contractu. Proceditque hoc,
etsi aliquis sit ita dispositus, ut tamen sciret,
non esse divitem v. g. nullo modo cum illa
contraheret; quia talis dissensus habitualis
ad invalidandum Matrimonium non sufficit,
cum adhuc consistere possit cum actuali
consensu in personam. Engl *§. 4. cit. n. 4.*

Dixi autem in Responsione per se 348
per accidens enim etiam error qualitatis,
in individuum personæ non redundantis,
irritum facere matrimonium potest, si vi-
delicet qualitatis existentia alligaretur in-
tentio contrahentis, ita, ut actu intendat
non contrahere, nisi talis qualitas in sit per-
sonæ, cum qua contrahitur e. g. nisi Spon-
sa sit Virgo, nobilis, opulenta &c. Ita D.
Bonavent. *in 4. dist. 30. in Exposit. Litter. n.*
4. Paludan. *ibid. q. 1. art. 2. n. 9. concl. 2. §.*
Antonin. *3. p. tit. 1. c. 2. fin.* Barth. à Ledesim.
concl. 3. cit. Sanch. *n. 21.* Gutier. *n. 6.* Co-
nink *n. 11.* Laym. *n. 2. §. limitari*, Pal. *n.*
5. Engl *n. 2.* Pirh. *n. 163.* Wiest. *n. 219.*
Ratio clara est; quia tunc deficiente ejus-
modi qualitate, deficeret conditio, sub qua
contractum est Matrimonium, & conf. de-
ficeret ipse consensus.

Responsionem sic limitatam non 449
convellunt Argumenta opposita. *Ad 1.* ne-
gatur paritas; nam imprimis metus minuit
voluntarium circa substantiam personæ, non
etiam dolus, & error circa ejusmodi quali-
tates eveniens, Perez *D. 24. sect. 3. n. 16.*
N 3 Dc.

Deinde metus multò faciliùs probatur, quàm dolus: & hinc ad cavendas multas difficultates, & lites Judiciales Ecclesia non irritavit Matrimonia, dolo, vel errore contracta, si error iste in substantiam personæ non redundet, & qualitati, circa quam error contigit, non sit alligatus consensus, Laym, l. 5. tr. 10. p. 4. c. 2. n. 2. Ad 2. iterum negatur paritas; quia præterquam quòd Sponsalia, & cæteri contractus sint naturâ suâ solubiles, matrimonium verò insolubile, ex illorum irritatione tam gravia mala, & scandala non sequuntur, quàm afferret irritatio matrimonij, errore circa qualitatem in personæ substantiam non redundantem contracti. Pal. tr. 28. D. 4. p. 4. n. 4. Ad 3. quidquid sit de veritate illius Antecedentis (non enim minima est difficultas) si verum illud est, ideo verum est; quia cum Eleemosyna sit sublevatio miseræ alienæ, error contigit circa substantiam, cum sublevari non possit miseria, quæ nulla datur.

450. Queritur 5. quando error qualitatis involvat errorem personæ? n. In hac maximi momenti quaestione DD. ita loquuntur variè, ut non pauci, dum extricare Lectorem volunt ex difficultate ista, eundem intricent magis, ut notat Clericat. de Sac. matr. decis. 19. n. 27. Communius cum Sanch. l. 7. de matr. D. 18. n. 26. & 27. duas proponunt Regulas.

Prima est: quoties qualitas, in qua erratur, non determinat individuum personam, non est error personæ, sed potius qualitatis, ut si quis fingat se esse primogenitum Regis, non determinando, cujus Regis primogenitus sit, fæmina ex tali errore illi nubens, dicitur errare circa solam qualitatem, ac proinde Matrimonium, eo errore non obstante, erit validum. Rationem dat Sanchez n. 26. cit. quia teste Boëtio, quem refert, & sequitur S. Thom. 1. p. q. 29. art. 1. in Corp. & ad 1. persona est intellectualis naturæ individua substantia. Igitur error personæ debet esse circa quid individuum: in casu autem Regulæ non erratur circa quid individuum; quia tantum erratur circa qualitatem Primogenituræ in genere apprehensam. Ergo non continget error circa personam. Et hinc fæmina cum tali errore contrahens intendet contrahere cum persona præsentem, apprehensam cum eo qualitatis errore.

451. *Secunda:* Si per qualitatem, in qua erratur, certa, & individua persona designetur, animòque concipiatur, quæ visu priùs ignota est, tunc error redundat in substantiam personæ, ut si quis animo consentiat contrahere cum filia primogenita Titij, offeratur autem postea secundogenita, aut alia, quæ primogenitam se esse simulat; tunc enim nullum fit Matrimonium; quia contrahens apprehendit certam, & individuum personam, cum qua hic, & nunc vult con-

trahere, & non cum alia. Secus est, si illa, quæ oblata est, tanquam primogenita, visu priùs nota erat contrahenti, & ad Matrimonium determinata fuisset; tunc enim valebit Matrimonium, etsi per errorem putet illam esse primogenitam Titij, modò non habeat actualem intentionem non accipiendi illam, nisi sit primogenita.

Ex quo idem Sanch. l. cit. n. 35. putat deduci posse resolutionem Casûs, quem suo tempore contigisse, & discussum fuisse refert Tabien. V. impedimentum imped. 1. q. 4. n. 5. Quidam duas habebat filias, quarum natu minorem, pulchritudine ejusdem captus, Juvenis in Matrimonium sibi à patre petijt. Pater verò eam denegavit, & obtulit primogenitam, quam Juvenis ille ante non viderat. Hinc petijt illam ostendi cuidam suo amico, à quo ipse de pulchritudine illius certior volebat fieri. Cum iste venisset in domum istarum Virginum, pater, quòd primogenita esset deformis, explorati amico ostendit secundogenitam, Amicus, cum forma puellæ eidem placuisset, putans eam esse primogenitam, de forma istius Juvenem instruit; hic verò eo errore ductus, contraxit cum primogenita, existimans esse eam, quæ amico fuerat exhibitæ; sed ubi in domum ipsius deducta fuit, deceptionem advertit, & doluit. Circa hunc casum dubitatum fuit, num solius qualitatis error esset, ac proinde valeret Matrimonium. Respondit Tabiena, se in ea fuisse sententia, quòd tantum sit error qualitatis, ex ratione; quia hoc casu Juvenis iste non poterat dirigere consensum suum in secundogenitam, utpote quam scivit sibi à patre negatam, & primogenitam solam concessam. Igitur cum direxerit consensum suum in aliquam ex duabus filiabus istius patris, necessariò direxit illum in primogenitam. Si autem in hanc tantum direxit consensum, error circa personam nullus intercessit. Igitur error ille, qui contigit, solum fuit circa qualitatem: quod responsum etiam approbat Sanchez l. cit.

Major difficultas fuisset, si secundo-452 genita eidem non fuisset denegata. In quo casu Tabiena putat futurum fuisse errorem personæ. Sanchez verò distinguit: Vel enim oblata alicui ad Matrimonium est filia v. g. Petri speciali aliquâ notâ designata, ut nomine proprio, vel primogenita, aut secundogenita, vel solum genericè aliqua Petri filia. Si primum, etsi pulchritudinem ejus per se, vel per tertiam personam volenti inspicere, ostendatur fæmina pulchrior, & ipse eo errore circumventus ducat fæminam sibi priùs oblatam, non est error personæ, sed solius qualitatis; quia determinatè consensus fertur in fæminam, quæ per specialem illam notam est designata, quamvis cum errore circa qualitatem formæ. Si secundum, esset error personæ; quia eo ca-

su consensus; prius indeterminatus propter oblationem genericè factam alicujus filiae Petri, factus est determinatus per inspectionem propriam, vel tertiæ personæ: & hinc in ostensam duntaxat fertur, & cons. si eidem substituatur alia ejusdem Petri filia, consensus in personam substitutâ deficiet.

454 Dixi, si ostendatur alia ejusdem Petri filia; aliud foret, si ostensa fuisset alterius, quam Petri filia: nam hoc si evenisset, & Juvenis ea pulchritudine fæminæ ostensæ deceptus, contraxisset Matrimonium cum una ex filiabus Petri oblatis, non errabit circa personam, sed solum in qualitate pulchritudinis, ut bene Sanch. l. cit. Rationem dat; quia licet consensus contrahentis non fuerit determinatus ad certam filiam Petri, fuit tamen determinatus ad aliquam ex illis ducendam, cum exclusione earum, quæ filia Petri non sunt quem consensum non sustulit error, quod pro filia Petri ostensa fuerit alia. Contraxit ergo cum ea, ad quam prius indeterminatè consensit, & sic in persona non erravit.

455 Quaritur 6. Sine validum Matrimonium, si alter, vel uterque contrahentium per errorem credat, se laborare Impedimento dirimente, quod revera non subest? Negant Abb. in c. cum in Apostolica 18. h. tit. n. 8. Joan. Andr. ibid. n. 9. Alex. de Nevo n. 13. & 14. Sylv. V. Matrimonium 8. q. 13. dist. 5. Navar. Man. c. 22. n. 56. Soti in 4. dist. 37. q. un. art. 5. concl. 3. & alij apud Sanch. l. 2. D. 33. n. 1. Probant 1. ex l. is qui putat 15. ff. de acquir. vel omitt. heredit. ubi Ulpianus dicit, eum, qui putat se necessarium hæredem esse, cum sit voluntarius, non posse repudiare; quia opinio veritati præfertur. Ergo similiter credens se ratione impedimenti, quod falsò esse credit, non posse validè contrahere, non legitimè contrahet. 2. Quia hic erratur circa substantiam Matrimonij, cum conjuges existiment impossibilem sibi esse conjugalem corporum traditionem. 3. Quia is, qui Sacerdos non est, & scit non Sacerdotem consecrare Sacramentum Eucharistiæ non posse, nequit intendere consecrare. Ergo neque is, qui cognoscit se non posse legitimè contrahere Matrimonium, poterit habere veram, ac seriam voluntatem contrahendi, cum nemo possit efficaciter intendere id, quod omnino credit, & concipit impossibile.

456 Sed probabilior videtur affirmativa, quam defendunt Gloss. in c. cum in Apostolica 18. V. remanere h. tit. Tabien. V. Impedimentum Imped. 16. in fin. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 3. §. 7. n. 3. Barth. à Ledesm. de matr. dub. 52. concl. 3. Petr. de Ledesm. q. 55. art. 9. dub. 2. Henriq. l. 11. de matr. c. 11. n. 5. Sanch. l. 2. de matr. D. 33. n. 2. Gutier. c. 47. de matr. n. 1. juxta quos valet Matrimonium, si contrahentes inten-

dant, quantum in seipsis est, consentire. Ratio est; quia tales personæ ex una parte sunt verè habiles ad contrahendum, cum revera nullo laborent impedimento; ex altera verò parte intendunt, quantum possunt, contrahere. Ergo verè contrahunt. Cons.

si verè non possent contrahere, ideo non possent, quia stante hoc errore, non possent habere consensum. Atqui consensus ipsis, etiam hoc errore stante, non est impossibilis: quod probatur 1. ex c. un. b. tit. n. 8. ubi dicitur ex Sponsalibus nullis ratione consanguinitatis, vel alterius impedimenti oriri publicam honestatem, modò adfit consensus. Ergo supponit textus possibilem esse consensum cum impedimento dirimente. 2. Ex Clem. un. de consang. ubi excommunicantur, qui contrahunt scienter in gradu prohibito. non excommunicarentur autem, si non haberent consensum ergo &c. 3. Ex paritate cum Baptismo, in quo error de valore illius compossibilis est cum consensu; nam validè baptizat, qui vult facere, quod potest, licet existimet Baptismum esse nugam tantum Christianorum. Igitur etiam validè contrahet Matrimonium, qui vult facere, quantum in seipso; quamvis existimet se ob impedimentum non posse contrahere, & sic cum existimatione impedimenti compossibilis erit consensus in Matrimonium.

Neque obstant Argumenta contraria. 457 Ad 1. cum Covar. §. 7. cit. n. 2. responder Sanch. n. 4. in calu l. cit. opinionem præferri veritati, quia ad eum actum necessarium est agentem scire; ex qua causa, & quo Jure eundem actum agat, quod ad Matrimonium non desideratur. Ad 2. retorquetur in alijs Sacramentis, in quibus error circa valorem, modò cætera adsint, non irritat Sacramentum. Ergo idem procedet in Matrimonio. Ad 3. negatur paritas; nam qui non est Sacerdos, non est persona habilis ad consecrandum, sicut tamen habiles revera sunt ad contrahendum matrimonium, qui putant se laborare impedimento dirimente, quod reipsa non subest. Ad id, quod additur, neminem posse efficaciter ferri in id, quod credit esse impossibile, dico, non posse in id ferri absolute, posse tamen sub conditione, in quantum potest; ut constat in exemplo baptizantis allato pro

tertio Argumento h. præc. Quaritur 7. an casu, quò aliqui per errorem contraxerunt Matrimonium invalidè, si stante illo errore contraxerunt Matrimonium invalidè, & stante illo errore, denuo consentiant, per hunc consensum Matrimonium convalescat? Casus esse potest: Titius fidei consensit in Matrimonium; postea audit à Confessario, vel viris doctis valuisse, & id credens denuo consentit. Hoc casu Tabien. V. Matrimonium 2. q. 7. n. 8. ad fin. putat Matrimonium convalescere per consensum illum novum ex errore pro-

fectum; quia hic error nec est error personæ, nec conditionis, qui solus annullat Matrimonium, sed est error Juris, quo hic putat se ligatum esse cum illa uxore.

359 Sed dicendum non convalescere. Ita Sylv. V. Matrimonium 5. q. 10. Victoria relect. de matr. p. 1. n. 10. Henriq. l. 11. de matr. c. 9. n. 7. & in fin. Sanch. l. 2. de matr. D. 34 n. 2. Gutier. c. 47. de matr. n. 2.

Ratio est; quia nihil tam contrarium est consensui, quam error, ut ait Ulpianus l. si per errorem 15. ff. de Jurisdic. Proceditque hoc, etsi ita consentiens habitualiter sic dispositus sit, ut cognito, quod uxori huic non ligetur, adhuc esset consenturus, ut bene Gutier. cum cit. quia ad Matrimonium requiritur consensus voluntarius de presenti, & non sufficit, ut illud sit voluntarium solum in habitu, & in animi preparatione. Conf. quia dum denuo consentit, non intendit denuo contrahere novum Matrimonium, cum existimet prius esse validum, sed tantum intendit præteritum ratificare, quod cum nullum fuerit, ratificari non potest.

360 Ad Argumentum in contrarium allatum dico, eum errorem reduci ad errorem personæ; putat enim conjux se consentire in suam, cum revera non sit sua. Imò est major error, quam personæ, cum integram contractus substantiam ignoret, & prorsus, quid agat, nesciat. Neque obest, quod in casu, quo adhuc consentiret, si sciret Matrimonium esse invalidum, ipsum Matrimonium non sit involuntarium; dicendum enim

non esse involuntarium contrariè, esse tamen involuntarium negativè, cum error faciat, ut illud non sit voluntarium positivè, quod, ut dixi, requiritur ad legitimum contractum Matrimonij.

Quæritur 8. an in proposito casu Matrimonij invalidè per errorem contracti, ut istud novo posito consensu convalidetur, necessarium sit utrumque conjugem consensum esse impeditenti, ob quod irritum fuit Matrimonium? Negativam docent complures DD. quos refert Sanch. l. 2. de Matr. D. 36. n. 2. Putant isti, non esse necessarium, ut conjux impeditenti consensum, obtenta dispensatione, vel Impedimento aliter cessante, nullitatem Matrimonij aperiat alteri, sed sufficere, si cautè curet utriusque consensum renovari, dissimulante petendo ab altero, ut pro sua consolatione ipsum habeat in conjugem, & ipso similiter dicente: *Ego quoque volo te in conjugem.* Rationem præter alias dant istam; quia ablato impedimento sunt habiles ad contrahendum, Ergo cum consentiant in Matrimonium, illud erit legitimum.

Sed longè probabilius sentiunt, qui cum eodem Sanch. n. 4. dicunt, necessarium esse, conjugem impeditenti ignarum aliquo modo certiore fieri de prioris Matrimonij nullitate, licet causa ei tegatur. Ratio est; quia aliàs errore consentiet, & intendet prius Matrimonium, quod errore contractum, ratificare, non autem contrahere novum.

